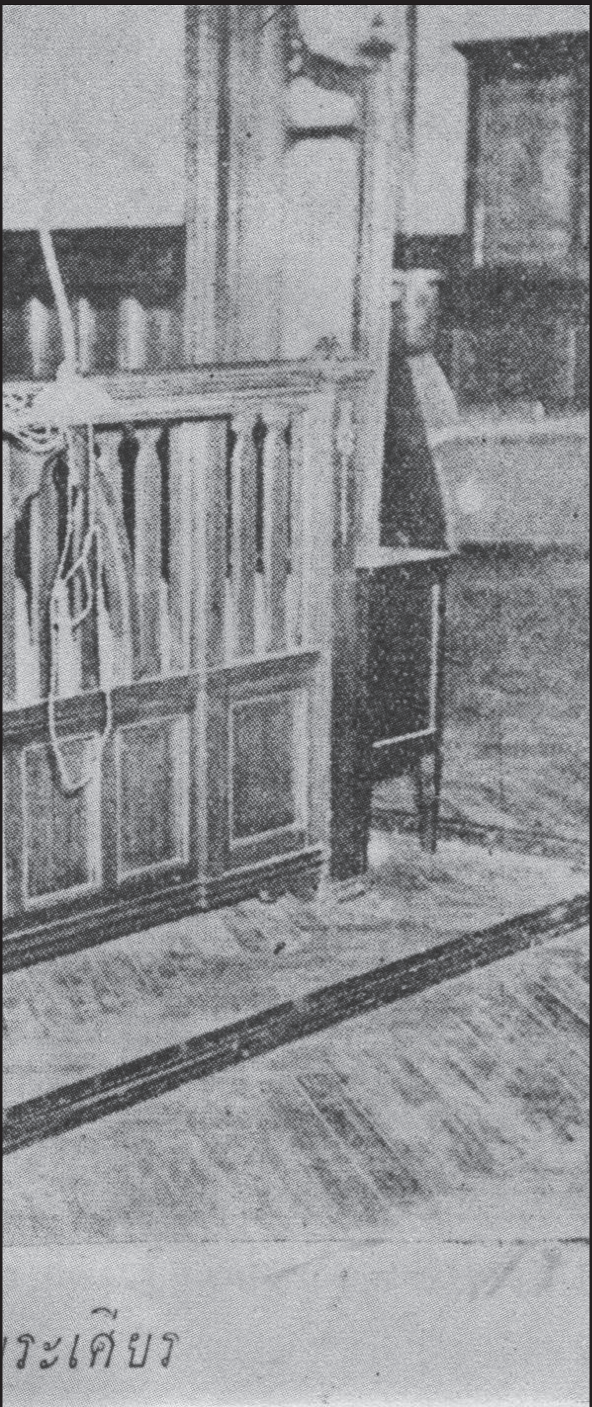
ปริศนากรณีสวรรคต



ภาพจากหนังสือ *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 124

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล



ตอนที่ 1 : ฉาก

ทุกครั้งที่ผมได้อ่านหรือได้ยินคนพูดถึงกรณีสวรรคตในหลวงอานันท์ว่าเป็นเรื่อง "ลึกลับ" หรือเป็น "ปริศนา" นั่นคือเป็นเหตุการณ์ที่อธิบายได้ยากหรืออธิบายไม่ได้เลยว่าเกิดอะไรขึ้น ผมมักจะส่ายหน้าด้วยความอ่อนใจ โดยเฉพาะถ้าการพูดหรือเขียนทำนองนี้เป็นของนักวิชาการ สำหรับผม ใครที่พูดหรือเขียนแบบนี้แสดงว่าคงแทบไม่เคยได้อ่านหรือคิดเกี่ยวกับกรณีสวรรคตอย่างจริงๆ จังๆ

ล่าสุดผมอดแปลกใจและผิดหวังเล็กน้อยไม่ได้ เมื่ออ่าน *The King Never Smiles* และพบว่า เมื่อบรรยายถึงกรณีสวรรคต[1] ผู้เขียน (Paul M. Handley) แทบไม่มีอะไรใหม่เลย นี่ไม่ใช่การวิจารณ์เสียทีเดียว เพราะผู้เขียนเองรู้ตัวและได้เขียนยอมรับไว้เอง[2] เป็นความจริงที่ว่าแฮนด์ลีย์ได้พูดถึงความเป็นไปได้ 2 ทางของการสวรรคตที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด แต่เขาเพียงสรุปสิ่งที่มีผู้เสนอไว้แล้ว เขาไม่ได้วิเคราะห์หรืออธิบายให้เห็นว่าความเป็นไปได้ 2 ทางนี้มีที่มาอย่างไร ทำไมจึงสรุปว่ามีความเป็นไปได้ 2 ทางนี้ แต่ละทางมีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร

---

[1] Paul M. Handley, *The King Never Smiles: a biography of Thailand's Bhumibol Adulyadej* (New Haven, CT: Yale University Press, 2006), pp. 76-79.

[2] ดูจดหมายของ Handley ที่โต้ตอบคำวิจารณ์ของ Grant Evans ใน "Nuanced Views of the King," *Far Eastern Economic Review* (November 2006): "I have said little new from what has been in print for years... I have no idea whether Ananda shot himself or was killed..."

ในทัศนะของผม ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ว่าแฮนด์ลีย์ไม่ได้มีอะไรพูดถึงมากไปกว่าที่มีการพูดกันไว้แล้ว แต่คือเขาได้พูดน้อยกว่าสิ่งที่มีการเผยแพร่ไว้แล้วควรจะทำให้เขาพูดได้ พูดอีกอย่างหนึ่งคือ จากข้อมูลและการวิเคราะห์อันมากมายที่มีการเผยแพร่แล้ว โดยเฉพาะในภาษาไทย แฮนด์ลีย์ควรที่จะสามารถเขียนถึงกรณีนี้ได้ดีกว่านี้ (กรณี 6 ตุลาเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ผมรู้สึกประหลาดใจและผิดหวังในทำนองเดียวกัน) กรณีผู้เขียนอื่นในระยะใกล้ๆ กัน เช่น กอบเกื้อ สุวรรณทัต-เพียร[3] ก็คล้ายกัน แต่แย่กว่ามาก คือไม่กล้าแม้แต่จะระบุให้หมด (อย่าว่าแต่จะพยายามวิเคราะห์) ว่ามีทฤษฎีอธิบายกรณีสวรรคตไว้ว่าอะไรบ้าง (คือระบุเพียงทฤษฎี "murdered by unknown person[s], most probably Pridi's supporters", อุบัติเหตุโดยพระองค์เอง และฆ่าตัวตาย นอกจากนี้กอบเกื้อยังกล่าวอย่างเหลือเชื่อว่า หนังสือ *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489* ของสรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย ที่โปรเจ้า-แอนตี้ปรีดีอย่างสุดๆ เป็นหนังสือที่เสนอทัศนะเป็นกลาง [balanced view]) ผมจะไม่พูดถึงกรณี *Revolutionary King* หนังสือเล่มนี้ถ้าไม่ใช่เพราะการเขียนอย่างสะเพร่าเต็มไปหมดของผู้เขียน (William Stevenson) จนกลายเป็นงานชวนหัวโดยไม่ตั้งใจ ต้องถือเป็นความพยายามล่าสุดที่จะบิดเบือนกรณีสวรรคต และแก้ต่างให้กับผู้ทำผิดตัวจริง โดยเฉพาะในกรณีที่หนังสือพยายามอธิบายว่าทำไมจึงไม่มีการรักษาชีวิตของ 3 จำเลยไว้ในนาทีสุดท้าย ที่ผมถือว่าเป็นการแก้ตัวที่น่ารังเกียจยิ่ง[4]

ในบทความขนาดสั้น 3 ตอนจบนี้ ผมจะขอแสดงให้เห็นว่า กรณีสวรรคตนั้นสามารถอธิบายได้ (อย่างค่อนข้างง่ายด้วยซ้ำ) ว่าเกิดขึ้นอย่างไร และคำอธิบายนี้แทบจะไม่สามารถโต้แย้งได้เลย "ปริศนา" หรือความลึกลับที่แท้จริงของกรณีสวรรคตไม่ใช่อยู่ที่ว่า เป็นเรื่องอธิบายไม่ได้ แต่อยู่ที่ว่า ทำไมคำอธิบายที่ง่ายและโต้แย้งไม่ได้นี้จึงไม่ได้รับการนำเสนอออกมาตั้งแต่ต้น หรือตั้งแต่หลายสิบปีก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก 3 คนที่ได้รับความเสียหายโดยตรงมากที่สุดจากการไม่มีคำอธิบาย แต่แท้จริงแล้วเป็นผู้ที่สามารถจะนำเสนอคำอธิบายเช่นนี้ได้ คือ ชิต สิงหเสนี บุศย์ ปัทมศริน และปรีดี พนมยงค์ คุณเฉลียว ปทุมรส ไม่อยู่ในฐานะที่จะนำเสนอคำอธิบายนี้ได้มากเท่ากับ 3 คนที่ผมเอ่ยถึง – แม้ว่าจะมีข่าวลือว่าเขาบอก "ความลับ" กรณีสวรรคตให้เผ่าฟังก่อนตาย (ซึ่งอาจจะคาดคะเนได้ว่า "ความลับ" ที่เขาบอกมีลักษณะทำนองคำอธิบายที่ผมพูดถึง) ก็ตาม – ผมจะอธิบายประเด็นนี้ในตอนท้ายบทความ

ยิ่งกว่านั้นผมจะอธิบายให้เห็นว่า กรณีสวรรคตสามารถอธิบายได้โดยไม่ต้องอาศัยข้อมูลอันมหาศาลที่มีอยู่ โดยไม่จำเป็นต้องไปพะวังถึงประเด็นปลีกย่อยนับไม่ถ้วน นั่นคือผมจะเสนอว่า กรณีนี้สามารถอธิบายได้โดยการคิดเชิงตรรกะ โดยอาศัยเพียงข้อมูลพื้นฐานจำนวนหนึ่งที่ทุกฝ่ายเห็นด้วยร่วมกันเท่านั้น (ยกตัวอย่างเช่น ผมจะแสดงให้เห็นว่ารายละเอียดบางเรื่อง เช่นปัญหาข้อกล่าวหาที่ว่า ปืนของกลางที่พบในที่เกิดเหตุไม่ใช่ปืนที่ใช้ยิงจริง ปลอกกระสุนที่คุณชิตบอกว่าเก็บได้จากที่เกิดเหตุไม่ใช่ปลอกกระสุนสังหาร เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นความจริงหรือไม่ ก็ไม่จำเป็นต้องนำมาประกอบการพิจารณาเลย แต่สามารถอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้)

---

[3] Kobkua Suwannathat-Pian, *Kings, Country, Constitutions: Thailand's Political Development 1932-2000* (London: RoutledgeCurzon, 2003), pp. 132-137, 246-247.

[4] ดูบทความเรื่อง "50 ปีการประหารชีวิต 17 กุมภาพันธ์ 2498" ของผมใน *ฟ้าเดียวกัน*, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2548)

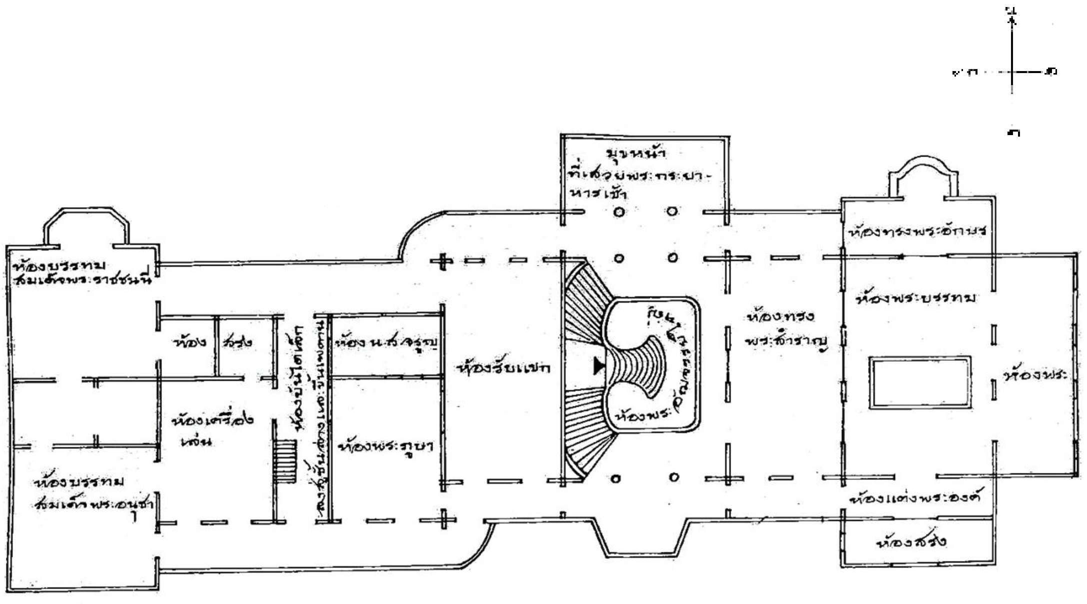
อกาธา คริสตี้ กับกรณีสวรรคต

ผมมักจะคิดว่า กรณีสวรรคตคล้ายกับนิยายฆาตกรรมสืบสวนของอกาธา คริสตี้ โดยเฉพาะชุดนักสืบแอร์กูล ปัวโรต์ และสักวันน่าจะมีนักเขียนสักคนอาศัยกรณีสวรรคตเป็นพล็อตนิยายทำนองเดียวกันได้ ใครที่เป็นแฟนนิยายชุดนี้อย่างผมคงทราบว่าลักษณะเด่นของนิยายชุดปัวโรต์มี 2-3 ประการคือ การฆาตกรรมเกิดขึ้นในสถานที่จำกัด คือไม่ใช่สถานที่สาธารณะที่ใครไปใครมาได้ตลอดเวลา อันที่จริงเรื่องที่ดังมาก ๆ ของชุดที่ได้รับการสร้างเป็นหนัง เช่น *Murder on the Orient Express* และ *Death on the Nile* นั้น สถานที่ฆาตกรรมอยู่ในประเภท “คนในไม่ได้ออก คนนอกไม่ได้เข้า” (รถไฟที่จอดติดหิมะอยู่กลางป่า และเรือโดยสารที่ลอยอยู่กลางน้ำ) สิ่งที่ตามมา – และนี่เป็นลักษณะเด่นประการที่สองของนิยายชุดนี้ – คือตัวละครจะมีจำกัดจำนวนแน่นอน และความเป็นไปได้ว่าใครจะเป็นฆาตกร ก็จะจำกัดอยู่เพียงหนึ่งในไม่กี่คนนั้น ประการต่อมา ต่างจากนิยายฆาตกรรมสืบสวนสมัยใหม่ นิยายชุดปัวโรต์จะไม่เน้นที่แอ็กชัน หรือการสืบสวนเชิง “นิติวิทยาศาสตร์” (มีบ้างแต่ไม่มาก) แต่เน้นที่การสอบปากคำ คือให้แต่ละคนที่อยู่ในที่เกิดเหตุอันจำกัดนั้น เล่าว่าตัวเองกำลังทำอะไรเมื่อเกิดฆาตกรรม มีความเกี่ยวข้องกับผู้ตายอย่างไรบ้าง แล้วใช้การคิดเชิงตรรกะมาหาความจริงว่าเกิดอะไรขึ้นจริง ๆ เพราะในนิยายชุดปัวโรต์ บรรดาผู้อยู่ในสถานที่ฆาตกรรมจะให้การโดยไม่ตรงความจริงมากบ้างน้อยบ้างแทบทุกคน บางคนก็โกหก บางคนก็ละเว้นไม่พูดความจริงบางอย่าง ปัวโรต์จะอาศัยการวิเคราะห์ความขัดแย้งกันเองในคำให้การเหล่านั้น บวกกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฆาตกรรม มาระบุว่าใครเป็นฆาตกร...

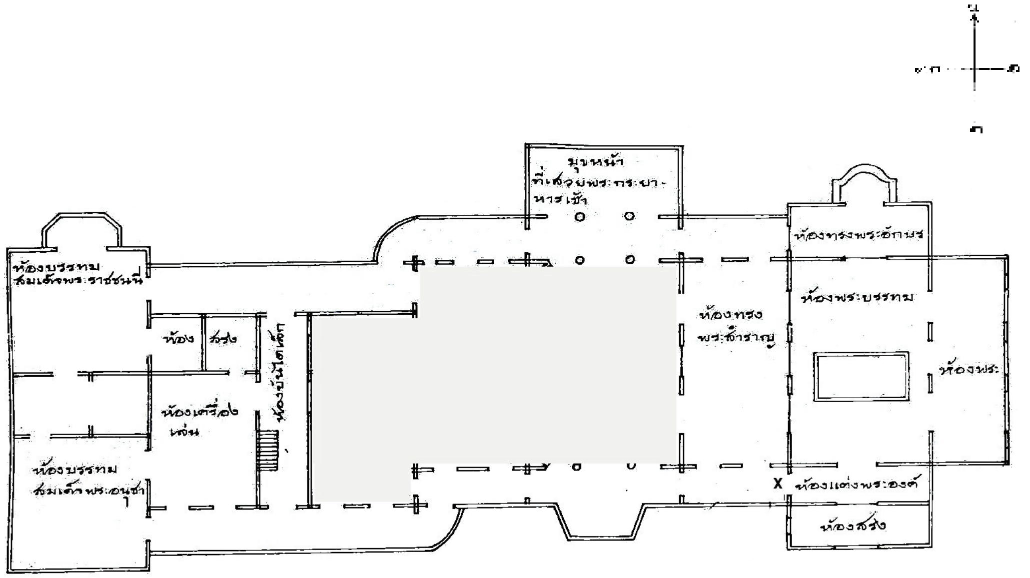
ในความเห็นของผม กรณีสวรรคตมีลักษณะเด่นคล้าย ๆ กัน : สถานที่จำกัด, ผู้อยู่ในเหตุการณ์จำกัด, ผู้อยู่ในเหตุการณ์ให้การไม่ตรงความจริง, สามารถใช้การคิดเชิงตรรกะมาอธิบายว่าเกิดอะไรขึ้น...

สถานที่เกิดเหตุ : พระที่นั่งบรมพิมานชั้นบน

ขอให้เรามาเริ่มต้นกันที่สถานที่เกิดเหตุ พระที่นั่งบรมพิมานชั้นบน นี่คือแผนผังที่รู้จักกันดี



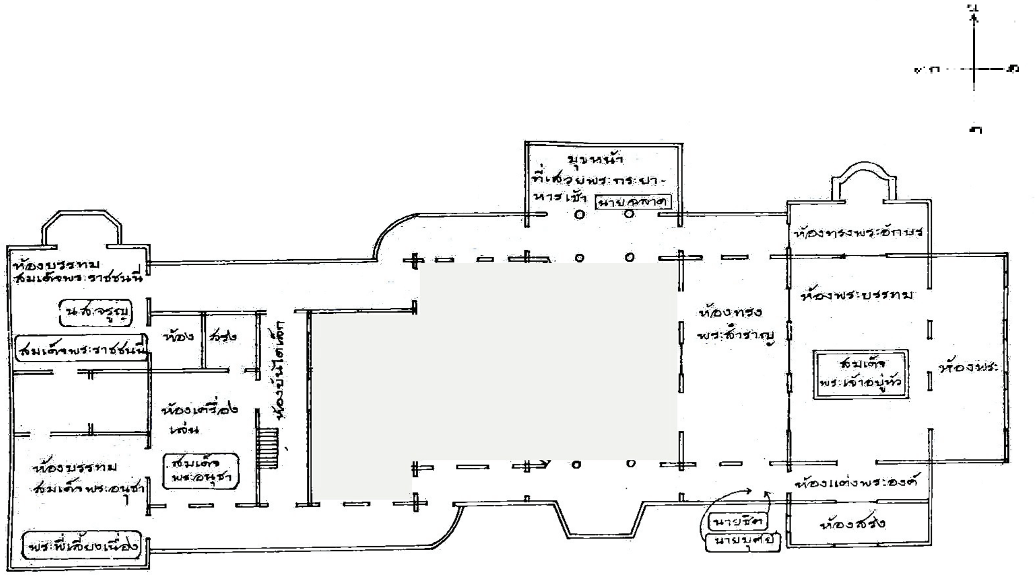
ภาพจากหนังสือ *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 177



ผมจะลดรายละเอียดบางประการของแผนผังหน้า 119 โดยตัดบริเวณที่ไม่เกี่ยวข้อง ไม่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ออกไป จะได้ดังภาพข้างบน

ลักษณะสำคัญที่ควรทราบเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุนี้คือ เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าโดยประมาณ ปีกด้านตะวันออก (ด้านขวาของแผนผัง) คือส่วนที่เป็นห้องนอนของในหลวงอานันท์ (ตลอดบทความนี้ผมจะหลีกเลี่ยงการใช้ราชาศัพท์ที่ไม่จำเป็น เพื่อให้เข้าใจง่าย บางครั้งจึงมีทั้งคำธรรมดาและราชาศัพท์ปนกันไป) ส่วนปีกด้านตะวันตก (ด้านซ้ายของแผนผัง) คือส่วนที่เป็นห้องนอนของพระราชชนนีและพระอนุชา ทางเดินที่เชื่อมต่อสองปีกนี้ ด้านบนเรียกว่า "เฉลียงหน้า" ซึ่งมี "มุขหน้า" ยื่นออกไปเป็นที่เสวยอาหารเช้า ส่วนทางเดินด้านล่างเรียกว่า "เฉลียงหลัง"

ประเด็นสำคัญที่สุดคือ ด้านที่เป็นห้องนอนในหลวงอานันท์ซึ่งมีห้องขนาดเล็กลง 3-4 ห้องล้อมรอบอยู่ (ไล่ตามเข็มนาฬิกา) คือ ห้องทรงพระอักษร ห้องพระ ห้องแต่งพระองค์ (กับห้องสรงที่ติดกัน) และห้องทรงพระสำราญ ในขณะที่จากตัวห้องนอนเอง มีประตูติดต่อกับห้องเล็กเหล่านี้โดยเฉพาะห้องทรงพระอักษรและห้องทรงพระสำราญ ซึ่งถ้าประตูเหล่านั้นเปิดอยู่ จะทำให้เดินจากเฉลียงหน้าหรือเฉลียงหลัง ผ่านห้องทรงพระอักษรหรือห้องทรงพระสำราญเข้ามาที่ห้องนอนในหลวงอานันท์ได้ (หรือในทางกลับกัน เดินออกจากห้องนอนผ่านห้องทั้งสองนี้ออกไปที่เฉลียงทั้งสองได้) แต่ในขณะเกิดเหตุ ประตูที่เชื่อมระหว่างห้องนอนกับห้องทรงพระอักษรและห้องทรงพระสำราญ ปิดลงกลอนอยู่จากด้านในห้องนอนตลอดเวลา เข้าออกไม่ได้ (ด้านห้องทรงพระสำราญมีโต๊ะตู้ขวางอยู่เท่ากับปิดตาย ด้านห้องทรงพระอักษรเปิดเฉพาะเมื่อในหลวงอานันท์จะเสด็จไปมุขหน้าเพื่อเสวย ซึ่งยังไม่ได้เปิดในเช้านั้น หลังเกิดเหตุแล้วยังต้องเปิดกลอนให้พระราชชนนีเสด็จผ่านได้) ดังนั้นการเข้าออกห้องนอนในหลวงอานันท์จะทำได้ทางเดียว คือผ่านห้องแต่งพระองค์ โดยผ่านประตูห้องแต่งพระองค์ที่ติดกับเฉลียงหลัง (ที่ผมทำเครื่องหมาย X ไว้ในแผนผัง) ซึ่งจุดสำหรับผ่านเข้าออกห้องนอนในหลวงอานันท์ได้เพียงจุดเดียวนี้มีชิตกับบุศย์นั่งเฝ้าอยู่ตลอดเช้าวันสวรรคต



ผู้อยู่ในที่เกิดเหตุ

ในขณะที่เสียงปืนดังขึ้นในเช้าวันที่ 9 มิถุนายน 2489 ประมาณ 9 โมงครึ่งนั้น มีผู้อยู่ที่ชั้นบนของพระที่นั่งบรมพิมาน นอกจากในหลวงอานันท์ เพียง 7 พระองค์/คน ดังนี้

1. สมเด็จพระราชชนนี
2. สมเด็จพระอนุชา
3. ชิต สิงหเสนี (มหาดเล็กรับใช้ประจำห้องบรรทมในหลวงอานันท์)
4. บุศย์ ปัทมศริน (มหาดเล็กรับใช้ประจำห้องบรรทมในหลวงอานันท์)
5. น.ส. เนื่อง จิตตดุลย์ (พระพี่เลี้ยงในหลวงอานันท์)
6. น.ส. จรูญ ตะละภัฏ (ข้าหลวงสมเด็จพระราชชนนี)
7. ฉลาด เทียมงามสัจ (มหาดเล็กรับใช้)

มีผู้เสนอว่า ความจริง มังกร ภมรบุตร มหาดเล็กรับใช้อีกผู้หนึ่ง และ/หรือ ขุนวรศักดิ์พินิจ หัวหน้ามหาดเล็กรับใช้ ก็อยู่ที่ชั้นบนของพระที่นั่งขณะเกิดเสียงปืนด้วย แต่ประเด็นนี้ไม่สำคัญในแง่การวิเคราะห์ว่าเกิดอะไรขึ้น อันที่จริงกระทั่งกรณีฉลาดเองก็แทบไม่มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ว่าเกิดอะไรขึ้นเช่นกัน คืออาจกล่าวได้ว่ามีเพียง 6 พระองค์/คนแรกข้างต้นเท่านั้นที่สำคัญต่อการอธิบายเรื่องนี้

หลายคนคงเคยเห็นแผนผังแสดงตำแหน่งที่อยู่ของทั้ง 7 พระองค์/คน เมื่อเกิดเสียงปืนขึ้น สิ่งที่ผมเห็นว่าควรย้ำ (ซึ่งหนังสือต่างๆ ที่ตีพิมพ์แผนผังนี้มักไม่พูดถึง) คือ ตำแหน่งเหล่านี้เป็นเพียงตำแหน่งที่แต่ละพระองค์/คน ให้การเองว่าอยู่ที่นั้นขณะเกิดเสียงปืน ซึ่งควรถือเป็นเพียงคำให้การหรือข้ออ้างที่ยังต้องพิสูจน์ยืนยันอีก (ดูภาพข้างบนประกอบ)

เหตุการณ์ในเช้าวันที่ 9 มิถุนายน 2489

การเล่าเหตุการณ์ข้างล่างนี้ ผมเพียงแต่ต้องการให้ผู้อ่านมีภาพกว้างๆ ว่า เกิดอะไรขึ้นบ้างในเวลาไม่กี่ชั่วโมงก่อนที่ปืนจะลั่นขึ้น โดยความเป็นจริงแล้ว รายละเอียดปลีกย่อยของเหตุการณ์ที่จะเล่าแทบทั้งหมดต่อไปนี้มีปัญหา เพราะ (เช่นเดียวกับนิยายนักสืบปัวโรต์) การเล่าเหตุการณ์ของพยานแต่ละคน/พระองค์ ไม่ได้ตรงกันทั้งหมด หรือแม้แต่พยานคนเดียวกันบางคน ในการเล่าให้กรรมการสอบสวนสมัยรัฐบาลปรีดี-ธำรงที่เรียกว่า

“ศาลกลางเมือง” กับการเล่าในศาลชั้นต้นเมื่อมีการพิจารณาคดีสวรรคตหลังรัฐประหาร 2490 ก็ไม่ตรงกัน ความไม่ตรงกันระหว่างพยานแต่ละคน (หรือระหว่างคำให้การต่างวาระของพยานคนเดียวกัน) นี้ บางกรณีเป็นเรื่องรายละเอียดที่ดูเหมือนจะเล็กมาก ๆ (เช่น เรื่องเวลา หรือเรื่องพยานได้พบเห็นใครที่จุดไหน) แต่ในกรณีสวรรคต รายละเอียดเล็ก ๆ แบบนี้สามารถมีนัยยะสำคัญใหญ่โตได้ ดังนั้นการสร้างภาพเหตุการณ์ขึ้นใหม่ (reconstruction) โดยตัดต่อจากคำให้การของพยานแต่ละคนมารวม ๆ กัน โดยไม่คำนึงถึง (หรือไม่ระบุถึง) ปัญหาความขัดแย้งไม่ลงรอยกันเองของคำให้การดังกล่าว (ซึ่งเป็นเทคนิคของหนังสือโปรเจ้า-แอนตี้ปรีดี *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489* ของ สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย[5]) สามารถทำให้เกิดการบิดเบือนได้ คือทำให้เห็นราวกับว่า ภาพเหตุการณ์ที่ถูก reconstructed ขึ้นใหม่จากการตัดต่อคำให้การของพยานหลาย ๆ ปาก (ที่ความจริงมีจุดไม่ตรงกัน) เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ อย่างไม่มีปัญหา

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้เตือนผู้อ่านเช่นนี้แล้ว ผมควรชี้ให้เห็นด้วยว่า การวิเคราะห์ว่าการสวรรคตเกิดขึ้นอย่างไร ซึ่งจะทำในตอนที่ 2 และ 3 ของบทความนี้ ไม่ได้พึ่งพาหรือขึ้นต่อรายละเอียดของเหตุการณ์ที่จะเล่าต่อไปนี้ (คือความไม่ลงรอยในรายละเอียดของเหตุการณ์จากการเล่าของพยานหลาย ๆ คน ไม่มีผลทำให้วิเคราะห์ไม่ได้) การเล่าต่อไปนี้จึงมีหน้าที่เพียงเป็นภาพแบ็กกราวนด์กว้าง ๆ เท่านั้น

ในการเล่านี้ ผมพยายามละเว้นรายละเอียดที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือที่อาจเป็นปัญหายังต้องตีความคำให้การหรือยังต้องพิสูจน์ยืนยัน โดยจะเล่าเน้นเฉพาะการเคลื่อนไหวของ 7 พระองค์/คน ซึ่งอยู่บนพระที่นั่งชั้นบนเมื่อเกิดเสียงปืน

วันที่ 8 มิถุนายน 2489 ในหลวงอานันท์มีพระอาการประชวร แพทย์ประจำพระองค์ (หลวงนิตย์เวชวิศิษฐ์) ได้ถวายยาเม็ดตอนเย็น และแนะนำให้พระราชชนนีสวนพระบังคลหนักให้ในหลวงอานันท์ในค่ำนั้นและให้ถวายน้ำมันละหุ่งผสมนมสดและบรั่นดีในเช้าวันรุ่งขึ้น (พระราชชนนีทรงสวนพระบังคลหนักให้ในหลวงอานันท์เวลา 1 ทุ่มโดยมี ชิต สิงหเสนี เป็นผู้ช่วย) ช่วงกลางคืนมีมหาดเล็กอยู่เวรยามทั้งชั้นล่างชั้นบนตลอดคืน

เช้าวันที่ 9 มิถุนายน เวลาตีห้าเศษ พระราชชนนีตื่นบรรทมแล้วเสด็จเข้าไปปลุกในหลวงอานันท์ที่ห้องนอน (เสด็จผ่านห้องแต่งพระองค์) เพื่อถวายน้ำมันละหุ่ง (มหาดเล็ก 2 คนช่วยยกถาดตามเสด็จ) หลังจากนั้นในหลวงอานันท์บรรทมต่อ พระราชชนนีกลับไปบรรทมต่อเช่นกันที่ห้องของพระองค์เอง (มหาดเล็กกลับลงชั้นล่าง)

เวลาเจ็ดโมงเศษ บุศย์ ปัทมศริน เริ่มเวรมหาดเล็กประจำห้องบรรทมในหลวงอานันท์ ยกแก้วน้ำส้มคั้นมาเตรียมถวาย โดยนั่งรออยู่ที่หน้าห้องแต่งพระองค์ (คือที่จุด X ในแผนผังหน้า 120) เวลา 8 นาฬิกาเศษ ในหลวงอานันท์ตื่นบรรทมเข้าห้องสรง ออกจากห้องสรงผ่านห้องแต่งพระองค์กลับไปยังห้องนอน บุศย์ยกน้ำส้มคั้นตามเข้าไปในห้องนอนเพื่อถวาย ในหลวงโบกพระหัตถ์ไม่ต้องการ แล้วเสด็จขึ้นแท่นบรรทม บุศย์จึงวางน้ำส้มไว้ที่ธรณีประตู แล้วกลับมานั่งที่เดิม

เจ็ดโมงเศษ ชิต สิงหเสนี ซึ่งปกติเป็นมหาดเล็กประจำห้องบรรทมในหลวงอานันท์สลับวันกับบุศย์ วันนั้นไม่ใช่เวรของเขา แต่เขาได้รับมอบหมายให้ไปทำหีบพระตรา เมื่อไปถึงร้านทำหีบที่เสาชิงช้า ช่างบอกว่าต้องรู้ขนาดดวงพระตราก่อนจึงทำหีบได้ ชิตจึงกลับมาที่พระที่นั่งบรมพิมานเพื่อมาวัดดวงพระตราที่อยู่ในตู้เซฟในห้องแต่งพระองค์ เมื่อมาถึงจุดที่บุศย์นั่งอยู่ ได้รับการบอก

---

[5] ดูบทที่ 2 ของ *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489* (กรุงเทพฯ: กรุงสยามการพิมพ์, 2517)

จากบุศย์ว่า ตื่นบรรทมแล้ว แต่กลับไปบรรทมอีก ชิตจึงนั่งรออยู่ที่เดียวกับบุศย์ เพราะเกรงว่าหากเข้าไปวัดดวงพระตราจะเป็นการรบกวน

เจ็ดโมงเศษ มหาดเล็กหลายคนรวมทั้งฉลาด เทียมงามสัจ ช่วยกันยกเครื่องพระกระยาหารเช้าจากชั้นล่างขึ้นไปจัดวางที่มุขหน้า หลังจากนั้นคนอื่นๆ กลับลงไปชั้นล่าง ยกเว้นฉลาดอยู่เฝ้าเครื่องพระกระยาหาร

แปดโมงเศษ พระอนุชาตื่นบรรทม เสด็จไปที่มุขหน้าเสวยอาหารเช้า ระหว่างนั้น มังกร ภมรบุตร และขุนวรศักดิ์พินิจขึ้นมาช่วยงาน หลังจากพระอนุชาเสวยเสร็จเวลาประมาณ 9 นาฬิกา ฉลาดยังคงอยู่เฝ้าเครื่องพระกระยาหารที่มุขหน้า (รอในหลวงอานันท์กับพระราชชนนีเสด็จมาเสวย) ส่วนมังกรและขุนวรศักดิ์พินิจอาจจะยังอยู่ด้วยหรือลงมาชั้นล่าง (ขึ้นอยู่กับคำให้การของใคร)

พระอนุชาเสวยเสร็จแล้วเสด็จจากมุขหน้าไปยังห้องบรรทมในหลวงอานันท์ ถึงจุดที่ชิตกับบุศย์นั่งอยู่หน้าห้องแต่งพระองค์ ทรงถามอาการในหลวงอานันท์ บุศย์ตอบว่าตื่นแล้ว เข้าห้องสรงแล้วเข้าบรรทมอีก หลังจากนั้น พระอนุชา – จากคำให้การของทั้งชิต, บุศย์ และพระอนุชาเอง – เสด็จกลับไปทางห้องของพระองค์เองโดยทางเฉลียงหลัง เมื่อถึงห้องของพระองค์แล้ว – จากคำให้การของพระองค์เอง – ทรง "เดินเข้าๆ ออกๆ อยู่ที่สองห้อง" คือห้องนอนของพระองค์และห้องเครื่องเล่น

เวลาใกล้เคียงกัน เนื่อง จิตตดุลย์ ซึ่งมาถึงพระที่นั่งตั้งแต่เจ็ดโมงเศษถึงแปดโมง แต่ไม่ได้เข้าเฝ้าทั้งในหลวงและพระราชชนนี เพราะเห็นว่ายังไม่ทรงตื่น จึงทำงานอื่นไปพลาง จนประมาณ 9 นาฬิกา จึงไปที่ห้องพระราชชนนี พบว่าพระราชชนนีตื่นแล้ว พระพี่เลี้ยงเนื่องอยู่ที่ห้องพระราชชนนี "เป็นเวลาราว 20 นาที" ก็เดินต่อเข้าไปยังห้องนอนพระอนุชา (2 ห้องนอนเดินทะลุกันได้) เพื่อจัดเก็บฟิล์มภาพยนตร์ในห้องนั้น แต่ไม่ได้พบพระอนุชาในห้อง ("ข้าพเจ้าไม่พบใคร แม้แต่ในหลวงองค์ปัจจุบัน ซึ่งพระองค์จะเสด็จไปประทับอยู่ที่ไหนในขณะนั้นก็หาทราบไม่")

จรูญ ตะละภัฏ ได้ให้การว่า เวลาประมาณ 9 นาฬิกา หลังจากกินอาหารเช้าที่ชั้นล่างแล้ว ได้ขึ้นมาที่ห้องนอนพระราชชนนี แต่ไม่พบพระราชชนนี "เข้าใจว่าคงเสด็จเข้าห้องสรง" เธอจึงทำการเก็บพระแท่นบรรทม (แต่พระราชชนนีทรงให้การว่า "มีพระพี่เลี้ยงเนื่องมาที่ห้องฉัน นางสาวจรูญเข้ามาด้วยหรือไม่นั้นจำไม่ได้แน่ แต่ตามความรู้สึกแล้วรู้สึกว่าไม่ได้มา")

ประมาณเกือบๆ 9 นาฬิกา 30 นาที เกิดเสียงปืนขึ้นในห้องนอนในหลวงอานันท์ ชิตวิ่งเข้าไปดู แล้ววิ่งไปตามพระราชชนนี เมื่อพระราชชนนีเสด็จมาถึง พบในหลวงอานันท์นอนทอดพระวรกายบนที่นอนเหมือนทรงนอนหลับปกติ พระกรทั้งสองวางอยู่ข้างพระองค์ (ไม่งอ) พระวิสูตร (มุ้ง) ถูกตลบขึ้นเหนือพระแท่น บนที่นอนบริเวณใกล้พระหัตถ์ซ้ายมีปืนสั้นวางอยู่ มีแผลกระสุนที่พระนลาฏ (หน้าผาก) เหนือคิ้วซ้าย...

ตอนที่ 2 : ในหลวงอานันท์ยิงพระองค์เอง หรือถูกผู้อื่นยิง

ทำไมเมื่อเกิดการสวรรคตขึ้น รัฐบาลปรีดี พนมยงค์ ในขณะนั้น (และตัวปรีดีเองหลังจากนั้น) จึงดูเหมือนว่าจะ (ถ้าพูดตามภาษาสมัยนี้) "แพ้สงครามพีอาร์" คือ ยิ่งพยายามชี้แจงเท่าไรก็ดูเหมือนจะยิ่ง "เข้าตัว" ยิ่ง "ชวนให้ถูกสงสัย" มากขึ้นเท่านั้น? แน่นอนส่วนหนึ่งเพราะการรณรงค์แบบใต้ดิน (หรือใต้เข็มขัด) ของพวกนิยมเจ้า ที่ไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือศีลธรรมใดๆ (ตัวอย่าง : ทันทีที่มีการค้นพบแผลที่กระสุนทะลุออกด้านท้ายทอย พวกนิยมเจ้าก็ส่งคนไปปล่อยข่าวตามสถานทูตฝรั่งว่า ในหลวงอานันท์ถูกลอบปลงพระชนม์แน่ๆ

เพราะถูกยิงจากด้านหลังทางท้ายทอย!) แต่ผมขอเสนอว่า สาเหตุจริงๆ ของการ "แพ้สงครามพีอาร์" ของปรีดีมีมากกว่านั้น ที่สำคัญคือเป็นสาเหตุแบบ "ภายใน" ของรูปคดีเอง (internal to the case) กล่าวคือ โดยลักษณะบางอย่างของการสิ้นพระชนม์ทำให้ปรีดีแทบจะไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากต้องยืนยันในทฤษฎีที่ดูไม่สมเหตุสมผลที่สุด ("อุบัติเหตุ" –หมายถึง ทรงทำปืนลั่นใส่พระองค์เอง) มิเช่นนั้นทางเลือกอีกทางหนึ่งคือ ปรีดีต้องทำการต่อสู้เพื่อหาความจริงของคดีนี้อย่างถึงที่สุด พิจารณาความเป็นไปได้ทุกความเป็นไปได้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อสรุปที่จะตามมาใดๆ ซึ่งหมายถึงว่าเขาและกลุ่มของเขาจะต้องมีความเข้มแข็งทางสังคม (นี่ไม่ใช่เรื่องเชิงอัตวิสัยส่วนตัว, อย่างน้อยก็ไม่ใช่ส่วนสำคัญ) ซึ่งขณะนั้นเขาและกลุ่มของเขาไม่มี (หากกรณีสวรรคตเกิดขึ้นขณะที่คณะราษฎรมีความเข้มแข็งที่สุด เช่นในต้นทศวรรษ 2480 เหตุการณ์ที่ตามมาอาจจะเป็นคนละอย่าง) ที่เพิ่งกล่าวมานี้จะเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อเราได้พิจารณาปัญหาว่า ในหลวงอานันท์สวรรคตอย่างไรในตอนนี้และตอนต่อไป

ก่อนอื่นขอให้เราเริ่มต้นที่ความเป็นไปได้ต่างๆ ว่าในหลวงอานันท์สวรรคตอย่างไร กล่าวอย่างถึงที่สุดแล้ว ผู้ศึกษากรณีนี้ทุกคนยอมรับตรงกันว่ามีความเป็นไปได้ 4 ทาง – หรือ 2 ทางใหญ่ที่แยกออกเป็น 2 ทางย่อย – ที่ทำให้เกิดการสวรรคต คือ

1. ทรงยิงพระองค์เอง โดยไม่ตั้งใจ
2. ทรงยิงพระองค์เอง โดยตั้งใจ
3. ทรงถูกผู้อื่นยิง โดยไม่ตั้งใจ
4. ทรงถูกผู้อื่นยิง โดยตั้งใจ

ถ้าเขียนอีกแบบคือ แบ่งเป็น 2 ทางใหญ่ : ทรงยิงพระองค์เอง หรือ ทรงถูกผู้อื่นยิง, แล้วแต่ละทางใหญ่แบ่งออกเป็น 2 ทางย่อย : โดยไม่ตั้งใจ หรือ โดยตั้งใจ

ผมจงใจที่จะเขียนความเป็นไปได้ 4 ทางของกรณีสวรรคตด้วยภาษา "รุ่มร่าม" เช่นนี้ แทนที่จะใช้คำแบบ "กะทัดรัด" ที่มีการใช้ในเอกสารราชการสมัยนั้น และในหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ทั่วไป คือ "อุบัติเหตุ", "ปลงพระชนม์พระองค์เอง" และ "ถูกลอบปลงพระชนม์" เพราะการใช้คำแบบหลังนี้เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่ปรีดีต้องเผชิญที่ผมกล่าวถึงในตอนต้น (และจะอธิบายต่อไป) อย่างไรก็ตาม เราอาจจะใส่คำ "กะทัดรัด" เหล่านี้กำกับไว้ในรายการความเป็นไปได้ 4 ทางของกรณีสวรรคตข้างบนได้ ดังนี้

1. ทรงยิงพระองค์เอง โดยไม่ตั้งใจ ("อุบัติเหตุ")
2. ทรงยิงพระองค์เอง โดยตั้งใจ ("ปลงพระชนม์พระองค์เอง")
3. ทรงถูกผู้อื่นยิง โดยไม่ตั้งใจ ("อุบัติเหตุ")
4. ทรงถูกผู้อื่นยิง โดยตั้งใจ ("ถูกลอบปลงพระชนม์")

ลักษณะทางกายภาพของการยิง (Physical conditions of the shooting) และนัยยะต่อความเป็นไปได้ของสาเหตุการสวรรคต

ผมขอเสนอว่า สิ่งที่เป็นหัวใจของกรณีนี้และนำไปสู่ปัญหาที่มีลักษณะเป็นปริศนาแก้ไม่ตกคือข้อเท็จจริงกลุ่มหนึ่งที่แทบไม่มีใครโต้แย้งซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งที่ผมขอเรียกว่า "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" (Physical conditions of the shooting) ผมหมายถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ :

ก. ตำแหน่งของบาดแผลกระสุนเข้า อยู่ที่บริเวณหน้าผากเหนือคิ้วซ้ายเล็กน้อย

ข. ลักษณะบาดแผลแสดงว่าปืนต้องกดติดหรือเกือบติดกับหน้าผากขณะกระสุนลั่น ถ้าไม่กดติดก็ห่างไม่เกิน 2 นิ้ว

ค. วิถีของกระสุน เฉียงลงล่าง และเอียงจากซ้ายไปขวาเล็กน้อย ทะลุออกด้านหลังที่ท้ายทอย

ง. ลักษณะพระบรมศพ ที่พระกรอยู่ข้างพระวรกายเรียบร้อย (ปัญหาความเป็นไปได้ของอาการเกร็งค้างของแขนและมืออันเกิดจากสมองตายเฉียบพลันที่เรียกว่า "คาดาเวอริค สปัสซั่ม" Cadaveric Spasm)

ข้อ ง เป็นประเด็นที่แยกออกมาเพื่อพิจารณาภายหลังได้ เพราะยังมีลักษณะถกเถียงกันอยู่ (controversial)

แต่จากข้อเท็จจริง ก-ข-ค ที่ไม่มีใครปฏิเสธก็นำไปสู่ข้อสรุปเชิงอนุมานที่ยากจะปฏิเสธและมีความสำคัญมาก คือ หากในหลวงอานันท์ยิงพระองค์เอง ไม่ว่าโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ จะต้องจับปืนแบบสลับกับที่จับตามปกติ คือคงต้องกุมปืนด้วยสองมือพร้อมกัน โกร่งไกและลำกล้องปืนหันมาทางด้านอุ้งมือคือหันเข้าหาตัว หลังปืนหันออกทางตรงข้าม และต้องเหนี่ยวไกด้วยนิ้วโป้ง (โดยเฉพาะนิ้วโป้งซ้าย) ไม่ใช่นิ้วชี้ ถ้าอยู่ในท่านอนแขนทั้งสองข้างจะต้องยกขึ้นเหนือตัว งอศอก มือทั้งสองที่กุมปืนต้องอยู่เหนือหัวเยื้องขึ้นไปทางด้านผมและเอียงไปเบื้องซ้ายเล็กน้อย (ทำให้เกิดการเฉียงของวิถีกระสุนจากบนลงล่าง และซ้ายไปขวา)

<u>ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็ชวนให้เชื่ออย่างยิ่งว่าในหลวงอานันท์ไม่น่าจะยิงพระองค์เอง เพราะแทบเป็นไปไม่ได้ที่ใครจะยิงตัวตาย (ตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจ) ด้วยท่าทางและตำแหน่งถือปืนเช่นนั้น</u>

ผมใช้คำว่า "แทบเป็นไปไม่ได้" ความจริงมีรายละเอียดต่างกันอยู่ระหว่างความเป็นไปได้ของการยิงตัวตาย โดยไม่ตั้งใจ ("อุบัติเหตุ") กับ โดยตั้งใจ ("ฆ่าตัวตาย") ในท่าทางและตำแหน่งถือปืนเช่นนั้น กล่าวคือ

การยิงตัวเองในท่าถือปืนเช่นนั้น<u>โดยไม่ตั้งใจกล่าวได้ว่าเป็นไปไม่ได้เลย</u> เพราะไม่มีใครเอาปืนไปถืออยู่ในท่าดังกล่าว เอาปากกระบอกปืนไปจ่อชิดหน้าผากบริเวณเหนือคิ้วซ้าย แล้วทำปืนลั่นโดยไม่ตั้งใจ โดยเฉพาะปืนชนิดที่ทำให้สวรรคตมีห้ามไกถึง 2 ชั้น คือห้ามไกข้างที่ตัวปืนที่ต้องดันขึ้นเพื่อปลด และห้ามไกหลังที่ด้ามปืน ซึ่งเวลาจะยิงต้องกำมือกระชับด้ามปืนไว้แน่นเพื่อให้มือที่กำนั้นกดห้ามไกหลังไปพร้อมกัน จึงลั่นไกปล่อยกระสุนได้

กล่าวได้ว่า เป็นไปไม่ได้เลยที่ในหลวงอานันท์จะ "บังเอิญ" เอาสองมือจับปืนจ่อติดเข้าหาหน้าผากตัวเองเหนือคิ้วซ้าย เอียงมือที่จับปืนขึ้นไปทางด้านผม (ซึ่งจะทำให้วิถีกระสุนเฉียงล่าง) โดยที่ทรง "บังเอิญ" ปลดห้ามไกข้างไว้และ "บังเอิญ" จับด้ามปืนแน่นพอที่จะกดห้ามไกหลัง (ด้วยนิ้วชี้) แล้ว "บังเอิญ" เอานิ้วโป้งสอดเข้าไปในโกร่งไกปืน ลั่นกระสุนใส่ตัวเอง !

<u>สรุปแล้ว ความเป็นไปได้ที่ 1 – ทรงยิงพระองค์เอง โดยไม่ตั้งใจ ("อุบัติเหตุ") – เป็นไปไม่ได้เลย</u>

เท่าที่ผมทราบ ผู้ที่พยายามเสนอภาพในหลวงอานันท์ยิงพระองค์เองโดยไม่ตั้งใจอย่างจริงจัง ได้แก่ พระองค์เจ้าศุภสวัสดิ์ พี่ชายต่างมารดาของพระนางเจ้ารำไพพรรณี ที่ทรงบรรยายสมมุติฉาก (scenario) ที่ในหลวงอานันท์อาจจะยิงพระองค์เองโดยไม่ตั้งใจได้อย่างไร แต่ฉากสมมุติของพระองค์วางอยู่บนการสมมุติอนุกรม (series) ของเหตุการณ์ ที่รวมๆ แล้วไม่น่าจะเป็นไปได้ที่จะบังเอิญมาเกิดขึ้นอย่างเป็นอนุกรมเช่นนั้น คือในหลวงอานันท์ต้องบังเอิญลืมปลดไกข้างปืนทิ้งไว้ก่อนไปเข้าห้องน้ำเพราะน้ำมันละหุ่ง ต้องบังเอิญนึกขึ้นได้ขณะล้มตัวลงนอนไปแล้วหลังออกจากห้องน้ำ ต้องบังเอิญพยายามหยิบปืนจากข้างเตียงด้วยมือซ้าย เพื่อส่งข้ามตัวไปให้มือขวา และบังเอิญต้องส่งในตำแหน่งเหนือหัวตัวเอง ต้องบังเอิญทำปืนหลุดจากมือ แล้วทรงพยายามคว้าไว้ (ด้วยมือซ้ายมือเดียว ซึ่งไม่น่าจะมีแรงพอกดห้ามไกหลัง) แล้วนิ้วโป้งซ้ายต้องบังเอิญหลุดเข้าไปในโกร่งไก กดไกลั่นกระสุนใส่ตัวเอง... อันที่จริงฉากสมมุติของพระองค์เจ้าศุภสวัสดิ์ เป็นการพยายาม

สร้างคำอธิบายที่ "ดูดี" ต่อราชสำนักมากกว่าจะอธิบายว่าเหตุการณ์จริงๆ เกิดขึ้นอย่างไร[6] (และขอให้สังเกตด้วยว่า กรณีคาดาเวอริค สปัสซั่ม ที่กล่าวถึงข้างล่าง สามารถใช้สนับสนุนความไม่น่าจะเป็นของกรณียิงพระองค์เองโดยอุบัติเหตุเช่นกัน)

ส่วนการยิงตัวเองโดยตั้งใจ (คือ "ปลงพระชนม์พระองค์เอง" หรือ "ฆ่าตัวตาย") จาก "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" ข้างต้น ถ้าพูด "ในทางทฤษฎี" ก็อาจจะกล่าวว่ามีความเป็นไปได้อยู่บ้าง เพราะเราไม่มีทางรู้ว่าคนที่กำลังจะฆ่าตัวตายอยู่ในอารมณ์ไม่ปกติอย่างไร จึง "เป็นไปได้" ที่ผู้นั้นจะถือปืนในท่าพิสดารเช่นนั้น เพื่อยิงตัวเอง

แต่โอกาสก็ยังน้อยมากอยู่นั่นเอง ยิ่งถ้าเราเอาข้อมูลอื่นๆ มาประกอบการพิจารณา : เริ่มจากข้อ ง ของ "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" ข้างต้น ที่ว่าพระบรมศพอยู่ในท่านอนตรง แขนทั้งสองข้างวางทอดเหยียดอยู่ข้างลำตัวปกติ ซึ่งถ้าเป็นการยิงพระองค์เอง แขนและมือซึ่งต้องใช้ในการยกปืนขึ้นยิง น่าจะยังอยู่ในท่างอบ้าง อาจจะถึงขั้นเกิดอาการที่เรียกว่า "คาดาเวอริค สปัสซั่ม" กล่าวคือเนื่องจากกระสุนปืนทำลายเซลล์สมองตายทันที ทำให้ไม่มีสัญญาณสั่งจากสมองให้แม้แต่จะคลายนิ้วมือที่กำปืนไว้ อย่าว่าแต่ปล่อยแขนทั้งสองข้างลงข้างลำตัว ดังนั้นสภาพศพจึงน่าจะอยู่ในลักษณะมือและแขนหงิกงอ ค้างอยู่เหนือลำตัวบ้าง ไม่ใช่ทั้งมือและแขนวางทอดอยู่ข้างตัวอย่างเรียบร้อยเช่นนั้น[7]

ข้อมูลด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวกับ "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" แต่อาจนำมาพิจารณาประกอบเพื่อประเมินความเป็นไปได้ที่ในหลวงอานันท์อาจจะทรงฆ่าตัวตาย เช่น ข่าวลือเรื่องที่ทรงขัดแย้งกับพระราชชนนี (ในปัญหาเพื่อนหญิงของพระองค์ หรือปัญหาพระราชชนนีเอง) หรือข่าวลือเรื่องพระอุปนิสัยบางอย่างที่อาจจะทำให้โน้มเอียงไปในทางทำร้ายตัวเอง (ที่ลือกันว่าถ่ายทอดมาจากพระบิดา) ฯลฯ เท่าที่ผมประเมิน ทุกเรื่องที่มีการลือกันก็ยังไม่มีน้ำหนักมากพอจะสนับสนุนความเป็นไปได้นี้

แน่นอน ทั้งเรื่องการไม่เกิด "คาดาเวอริค สปัสซั่ม" และการที่ข่าวลือปัญหาส่วนพระองค์ขาดน้ำหนักยืนยันชัดเจนโดยตัวเอง อาจจะยังถูกโต้แย้งได้ไม่รู้จบว่า สามารถนำมาใช้ปฏิเสธความเป็นไปได้ที่ว่าในหลวงอานันท์ยิงพระองค์เองโดยตั้งใจได้มากน้อยเพียงใด แต่เมื่อบวกกับข้อเท็จจริงพื้นฐาน (ข้อ ก-ข-ค) ของ "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" ข้างต้น ที่แสดงให้เห็นว่าการถือปืนยิงตัวเองในท่าและตำแหน่งนั้นเป็นเรื่องพิสดารที่โดยทั่วไปคนฆ่าตัวตายไม่น่าจะทำกันแล้ว ผมก็เห็นว่ามีเหตุผลมากพอที่เราจะสรุปได้ว่า

<u>ความเป็นไปได้ที่ 2 – ทรงยิงพระองค์เองโดยตั้งใจ ("ปลงพระชนม์พระองค์เอง") – ก็กล่าวได้ว่า ไม่น่าเป็นไปได้อย่างยิ่งเช่นกัน</u>

ผู้ที่เสนอทฤษฎีในหลวงอานันท์ฆ่าตัวตายที่สำคัญที่สุด คือ Rayne Kruger ใน *The Devil's Discus*[8] แต่ฉากในหลวงอานันท์ยิงตัวตายอย่างไรของ Kruger ซึ่งสมมุติให้ทรงนั่งยิงไม่ใช่นอนยิง (อาจจะทรงชันเข่าเพื่อรองรับศอกขณะมือถือปืนจ่อหน้าผาก) โดยแรงดีดของปืนทำให้ทรงล้มตัวลงยังที่นอน ยืดทั้งมือ แขน เข่า และขา มาอยู่ในท่า

---

[6] ดูบทความของผมเรื่อง "คำอธิบายกรณีสวรรคตของ ท่านชิ้น," *ฟ้าเดียวกัน*, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2548)

[7] ดู สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 153-159

[8] Rayne Kruger, *The Devil's Discus* (London: Cassell, 1964), pp. 217-240; *กงจักรปีศาจ*, แปลโดย ชลิต ชัยสิทธิเวช (กรุงเทพฯ: ชมรมนักศึกษากฎหมาย, 2517), หน้า 557-614 ผมไม่แนะนำให้อ่านฉบับแปลไทยที่มีชื่อเสียงนี้ เพราะแปลผิดพลาดในหลายตอนสำคัญ รวมทั้งตอนนี้

เหยียดนอนโดยเรียบร้อย ยิ่งไม่น่าเป็นไปได้เลย ที่สำคัญ Kruger เข้าใจผิดโดยสิ้นเชิงว่า หมอนไม่ถูกกระสุน แสดงว่านั่งยิง[9] ความจริงคือถูก หัวกระสุนทะลุหมอนไปฝังในฟูกที่นอนข้างใต้[10] (ควรกล่าวด้วยว่า Kruger ยอมรับโดยปริยายว่า ถ้าการยิงเกิดขึ้นระหว่างในหลวงอานันท์อยู่ในท่านอน ทิศทางกระสุน, ท่าทางพระบรมศพ สอดคล้องกับการถูกผู้อื่นยิงมากกว่าการยิงตัวเอง)

ในเมื่อเราตัดความเป็นไปได้ที่ในหลวงอานันท์จะยิงพระองค์เอง ทั้งโดยไม่ตั้งใจ (ความเป็นไปได้ที่ 1) หรือตั้งใจ (ความเป็นไปได้ที่ 2) ออกไปเสียได้เช่นนี้ ก็หมายความว่า ในหลวงอานันท์สวรรคตเพราะถูกผู้อื่นยิงเท่านั้น ความจริงก็คือ ขณะที่ "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" ขัดแย้งอย่างมากกับการยิงพระองค์เอง กลับสอดคล้องโดยสิ้นเชิงกับการถูกผู้อื่นยิง นั่นคือ ผู้ยิงเพียงแต่ยืนอยู่ที่หัวเตียงด้านซ้ายของในหลวงอานันท์ ถือปืนด้วยมือซ้ายหรือขวาก็ได้ตามถนัด จ่อเข้ามาที่บริเวณหน้าผากเหนือคิ้วซ้ายของในหลวงอานันท์ที่กำลังนอนในท่าปกติ แล้วลั่นกระสุน วิถีกระสุนก็จะเฉียงลงล่าง และเอียงทางขวาเล็กน้อย ตามที่พบในพระบรมศพ และเนื่องจากเป็นผู้อื่นยิง หากในหลวงอานันท์ทรงกำลังนอนในท่าปกติ ก็จะไม่เกิดปัญหาเรื่องสภาพของแขนและมือที่วางเรียบร้อยข้างตัว (หรือปัญหาอาการ "คาดาเวอริค สปัสซั่ม") แน่นอนว่าการลั่นกระสุนโดยผู้อื่นนี้ก็เป็นไปได้ทั้งโดยไม่ตั้งใจ คือเอาปืนมาจ่อเพื่อล้อเล่น แต่ปืนลั่น (ความเป็นไปได้ที่ 3) หรือ โดยตั้งใจ (ความเป็นไปได้ที่ 4)

นัยยะของความเป็นไปได้ "ถูกผู้อื่นยิงโดยไม่ตั้งใจ": สาเหตุการสวรรคต ลดจาก 4 ทาง เหลือ 3 ทาง ได้อย่างไร?

แต่ทุกคนที่คิดถึงกรณีนี้อย่างจริงจัง รู้ทันทีว่า การถูกยิงโดยผู้อื่น โดยไม่ตั้งใจ (ความเป็นไปได้ที่ 3) หมายถึงอะไร ความเป็นไปได้นี้มีอยู่กรณีเดียวเท่านั้น ดังที่หนังสือนิยมเจ้า-แอนตี้ปรีดี เรื่อง *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489* ของสรรใจและวิมลพรรณ เขียนไว้ :

> กรณีอุปัทวเหตุโดยผู้อื่นนั้นผู้ที่พูดถึงเรื่องนี้เป็นคนแรก คือนายแพทย์หม่อมหลวงเต่อ สนิทวงศ์ และนายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว ให้การในศาลกลางเมืองว่า คำว่าอุปัทวเหตุอาจหมายถึงว่าอุปัทวเหตุโดยบุคคลอื่น และยกตัวอย่างคดีรายที่เกิดจากการเอาปืนไปล้อกันโดยไม่รู้ว่าปืนมีลูกแล้วปืนเกิดลั่นขึ้น ต่อมามีผู้ปล่อยข่าวลือว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระอนุชาเล่นปืนกัน การสันนิษฐานประกอบข่าวลือเป็นการนำเอาสมเด็จพระอนุชาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เพราะโดยสามัญสำนึกแล้วผู้ที่จะเอาปืนไปล้อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีอยู่พระองค์เดียวคือสมเด็จพระอนุชา[11]
>
> นายแพทย์ทั้งสองได้ยกสาเหตุให้คิดกันได้อีกปัญหาหนึ่ง คือ อุปัทวเหตุเกิดจากผู้อื่น โดยมีใครเอาปืนมาเล่นข้างพระเศียรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วปืนลั่นขึ้น[12]

---

[9] "Significant too is the fact that the bullet missed the pillow." (Rayne Kruger, *The Devil's Discus,* p. 222).

[10] ดู สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489,* หน้า 133-134

[11] *เพิ่งอ้าง,* หน้า 176

[12] *เพิ่งอ้าง,* หน้า 161-162

กรณี นพ.ม.ล.เต่อ และ นพ.ฝนที่ถูกสรรใจและวิมลพรรณโจมตีในเรื่องนี้ ไม่แน่ชัดว่านายแพทย์ทั้งสองได้พูดเช่นนั้นจริงหรือไม่ บันทึกคำให้การในศาลกลางเมืองที่เหลืออยู่เฉพาะของ นพ.ม.ล.เต่อ ไม่มีตอนใดที่กล่าวถึง "อุปัทวเหตุโดยบุคคลอื่น" มีแต่อุบัติเหตุโดยผู้ตายเอง[13] ส่วนบันทึกคำให้การของ นพ.ฝน ได้สูญหายไปแล้ว จึงยืนยันไม่ได้เช่นกัน[14] ความจริงผมไม่เคยเห็นหลักฐานเป็นชิ้นเป็นอันที่อ้างอิงได้ว่า มีคนไทยคนไหนเคยเสนอหรือสนับสนุนความเป็นไปได้นี้อย่างเปิดเผยในขณะนั้นหรือในเวลาต่อมาถึงปัจจุบัน (ที่ต้องเน้นคำว่าคนไทย เพราะในหมู่ฝรั่งเป็นอีกเรื่องหนึ่ง)

แต่ผมขอเสนอว่า ไม่เป็นที่ต้องสงสัยเลยว่าความเป็นไปได้นี้เป็นเรื่องที่มีการคิดกันและมีการตระหนักกันถึงนัยยะของความเป็นไปได้นี้ตั้งแต่สมัยนั้นจริงๆ การที่สรรใจและวิมลพรรณเขียนถึง "ข่าวลือ" หรือเขียนถึง นพ.ม.ล.เต่อ และ นพ.ฝน ในเรื่องทฤษฎีนี้ได้ (แม้จะขาดการอ้างอิง) ก็เพราะอันที่จริงนี่ไม่ใช่เรื่องลึกลับซับซ้อนหรือยากลำบากเกินกว่าจะคิดไปถึงได้ พูดอีกอย่างคือ มีการ "ลือ" กันจริงๆ

ผมขอเสนอต่อไปอีกว่า แต่เพราะความตระหนักในนัยยะอันสำคัญใหญ่หลวงของความเป็นไปได้นี้ ทำให้เกิดสภาพที่ไม่เพียงแต่พูดถึงอย่างเปิดเผยไม่ได้ แม้แต่คิดยังแทบคิดไม่ได้ โดยเฉพาะในสมัยนั้นนัยยะของความเป็นไปได้นี้เป็นอะไรบางอย่างที่ใหญ่โตเกินกว่าคนที่คิดถึงจะกล้าคิดต่ออย่างจริงจัง ผลที่ตามมาซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งคือ ความเป็นไปได้นี้ถูกตัดออกไปจากการสอบสวนกรณีสวรรคตโดยสิ้นเชิงตั้งแต่แรก

พวกนิยมเจ้าพยายามอธิบายว่าสาเหตุที่ไม่มีใครเสนอหรือสนับสนุนทฤษฎีในหลวงอานันท์ถูกผู้อื่นยิงโดยไม่ตั้งใจ (หรือ "อุบัติเหตุโดยผู้อื่น") ได้อย่างเปิดเผยจริงจัง เพราะมีพยานหลักฐานยืนยันโดยเด็ดขาดชัดเจนว่า ทฤษฎีนี้เป็นไปไม่ได้เลย การที่มีการพูดกันอย่างลับๆ จึงเป็นการใส่ร้ายพระอนุชาอย่างโคมลอย

แต่อะไรคือพยานหลักฐานที่พวกนิยมเจ้า

---

[13] ดู *บันทึกการสอบสวนกรณีสวรรคตรัชกาลที่ 8* (กรุงเทพฯ: คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง 100 ปี ชาตกาลนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ภาคเอกชน, 2546), หน้า 128-136 โดยเฉพาะหน้า 131 : "ข้อที่ว่าอุปัทวเหตุมีเหตุผลว่าประการแรก ผู้เล่นปืนอาจประมาทโดยขึ้นลำกล้องไว้ แล้วเอามาเล่น อาจลั่นถูกเอาได้ และตามหลักธรรมดาของคน อาจเอามาเล่นดูก็ได้ ส่วนการบรรจุลำกล้อง คนอื่นอาจบรรจุไว้ก่อนโดยเจตนาร้ายก็ได้ โดยอ่านพบตามตำราและเคยตรวจพบบ้างเหมือนกัน" (ผมเห็นว่าคำ "คนอื่นอาจบรรจุไว้ก่อน" ในตอนท้าย ไม่ได้หมายถึง "อุปัทวเหตุโดยผู้อื่น")

[14] บันทึกคำให้การของ นพ.ฝน อยู่ใน *ข่าวโฆษณาการ,* ฉบับพิเศษ 28 และ 29 (สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489,* หน้า 74, เชิงอรรถที่ 30) ด้วยความบังเอิญอย่างประหลาด *ข่าวโฆษณาการ,* ฉบับพิเศษ 23-30 หายไปจากหอสมุดแห่งชาติ (*บันทึกการสอบสวนกรณีสวรรคตรัชกาลที่ 8,* หน้า 278-279)

เนื่องจากสรรใจและวิมลพรรณอ้างผิดเรื่อง นพ.ม.ล.เต่อ (ดูเชิงอรรถที่แล้ว) จึงยากจะเชื่อได้เต็มที่ในกรณี นพ.ฝน แต่น่าสังเกตว่า สรรใจและวิมลพรรณโจมตี นพ.ฝนมากเป็นพิเศษ เป็นไปได้หรือไม่ว่า นพ.ฝนได้พูดอะไรเป็นนัยๆ เรื่อง "อุปัทวเหตุโดยผู้อื่น" จริงๆ? หลังจากประโยค "นายแพทย์ทั้งสองได้ยกสาเหตุให้คิดกันได้อีกปัญหาหนึ่ง คือ อุปัทวเหตุเกิดจากผู้อื่น โดยมีใครเอาปืนมาเล่นข้างพระเศียรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วปืนลั่นขึ้น" สรรใจและวิมลพรรณได้เขียนต่อทันทีว่า

> นายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว นั้น จะมีความจริงใจต่อเหตุผลที่ตนได้ยกขึ้นมาเพียงใดไม่อาจทราบได้ แต่หลังจากให้การที่ศาลกลางเมืองแล้ว นายแพทย์ฝนก็เลิกไปสอนวิชาจิตเวชศาสตร์แก่นักศึกษาแพทย์ที่โรงพยาบาลศิริราช ต้องให้นักศึกษาไปเรียนที่โรงพยาบาลโรคจิตสมเด็จเจ้าพระยา และไม่ไปโรงพยาบาลศิริราชอยู่ระยะหนึ่ง แพทย์รุ่นเก่าเล่ากันต่อๆ มาว่า วันหนึ่งหลังกรณีสวรรคต นายแพทย์ฝนไปที่โรงพยาบาลศิริราช ได้มีเสียงตะโกนบอกกันต่อๆ ไปว่า "หมออุบัติเหตุมาแล้ว"

พูดถึง?

ในที่สุดแล้ว ก็คือคำให้การของพระอนุชาเอง และของนายชิต สิงหเสนี และนายบุศย์ ปัทมศริน ที่ว่า สมเด็จพระอนุชาเสด็จมาที่หน้าห้องบรรทมในหลวงอานันท์ แต่ไม่ได้เข้าไป และทรงเดินกลับไปทางห้องบรรทมพระอนุชาเองทางเฉลียงด้านหลัง นับ 10 นาที จึงเกิดเสียงปืนดังขึ้นในห้องบรรทมในหลวงอานันท์ :

> ข่าวลือที่ให้ร้ายสมเด็จพระอนุชาธิราชนั้นปล่อยออกมาตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคตใหม่ ๆ และมีอยู่เสมอทุกระยะจนกระทั่งปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะในต่างประเทศบางประเทศ **แต่สิ่งที่ปรากฏหลักฐานอย่างแน่ชัดก็คือ ขณะเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคต สมเด็จพระอนุชาประทับอยู่ในห้องเครื่องเล่นซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของพระที่นั่งบรมพิมานห่างจากห้องพระบรรทมซึ่งอยู่ปลายทิศตะวันออกของพระที่นั่ง พยานสำคัญคือตัวนายชิตและนายบุศย์เอง**[15]

บางครั้งพวกนิยมเจ้ายังพยายามเสนอว่านายฉลาด เทียมงามสัจ ที่เฝ้าเครื่องเสวยอยู่มุขหน้าก็เห็นและยืนยันได้ว่าพระอนุชาหลังจากแวะที่หน้าห้องบรรทมในหลวงอานันท์แล้ว ได้เดินไปทางห้องบรรทมของพระอนุชาเอง[16] แต่คำให้การของนายฉลาดต่อศาลกลางเมือง ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มีลักษณะของความไม่แน่นอนสูงมาก:

> สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันก็ได้เสด็จมาเสวย หลังจากที่นายชิตขึ้นมาประมาณ 20 นาที ท่านเสด็จมาเสวยพระองค์เดียว เสวยอยู่นานสัก 20 นาที เมื่อเสร็จแล้ว เสด็จไปทางห้องพระบรรทมของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ ท่านเสด็จไปทำไมพยานมองไม่เห็น และพระองค์ไม่ได้เสด็จกลับมาทางเฉลียงหน้าที่พยานอยู่ ดูเหมือนท่านเสด็จไปอีกทางหนึ่ง แต่เท่าที่จำได้ไม่แน่นัก เข้าใจว่าท่านจะเสด็จไปทางเฉลียงด้านหลัง พยานเข้าใจว่า คงจะเสด็จไปห้องท่าน[17]

สรุปแล้ว "พยานหลักฐาน" ที่ยืนยันว่าพระอนุชาเสด็จจากหน้าห้องบรรทมในหลวงอานันท์ไปทางห้องบรรทมพระองค์เอง หลายนาทีก่อนเกิดเสียงปืนขึ้น ที่ฝ่ายนิยมเจ้าจะนำมาอ้างได้จริง ๆ จึงเหลือเพียงคำให้การของพระอนุชาเองและของชิตและบุศย์เท่านั้น

---

[15] สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 181; การทำตัวหนาเป็นของสรรใจและวิมลพรรณเอง ผมขีดเส้นใต้เพิ่ม

[16] ดู สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 57 และล่าสุด ม.ร.ว. กิตติวัฒนา ปกมนตรี, *ก่อนเสด็จลับเลือนหาย* (กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, 2550), หน้า 156-157

[17] ดู *บันทึกการสอบสวนกรณีสวรรคตรัชกาลที่ 8*, หน้า 117 การขีดเส้นใต้ของผม; สรรใจและวิมลพรรณกล่าวหาว่า บันทึกคำให้การตอนนี้เป็นการทำขึ้นโดยฝ่ายรัฐบาลปรีดี (กรมโฆษณาการ) เพื่อทำให้ฉลาดฟังดูไม่แน่ใจกว่าที่เป็นจริงทั้ง ๆ ที่นายฉลาดกล่าวว่า "**แลเห็น**พระอนุชาเสด็จพระราชดำเนินไปทางเฉลียงหลัง พยานเข้าใจว่าคงเสด็จกลับห้องของพระองค์" คือ "แลเห็น" เสด็จไปจากหน้าห้องบรรทมในหลวงอานันท์จริง ๆ ไม่ใช่เพียง "**เข้าใจว่า**ท่านจะเสด็จไปทางเฉลียงด้านหลัง..." อย่างใน *ข่าวโฆษณาการ* สรรใจและวิมลพรรณอ้างว่าฉลาดใช้คำ "แลเห็น" จากรายงานข่าวของ *ศรีกรุง* ที่ประหลาดคือ ทำไมสรรใจและวิมลพรรณจะอ้างได้ว่า *ศรีกรุง* รายงานได้ถูกต้องกว่า *ข่าวโฆษณาการ* เล่า? ยิ่งถ้าเราดูประโยคก่อนหน้านั้น ที่มีคำอย่าง "พยานมองไม่เห็น", "**ดูเหมือน**" และ "แต่เท่าที่จำได้ไม่แน่นัก" (ที่ผมขีดเส้นใต้ไว้) คำพวกนี้ไม่มีทางที่กรมโฆษณาการจะคิดขึ้นมาเองทั้งหมดกระมัง? ในความเป็นจริง บันทึกคำให้การทั้งหมดที่ตีพิมพ์ใน *ข่าวโฆษณาการ* น่าจะมาจากคณะกรรมการศาลกลางเมืองเอง ซึ่งมีเจ้านายเป็นกรรมการหลายคน และมีสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นเลขานุการ

ทีนี้ทุกคนรู้ว่า ในคดีที่เกี่ยวกับการตายผิดปกติที่อาจเป็นการฆาตกรรม คำให้การของผู้อยู่ในเหตุการณ์และพยานทุกคน ย่อมต้องถูกตั้งคำถามได้ว่าอาจไม่ตรงความจริง แต่ในกรณีสวรรคตนี้ทุกคนรู้ดีเช่นกันว่า ไม่มีใครกล้าปฏิบัติต่อคำให้การของพระอนุชา ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่แล้ว (หรือของพระราชชนนี) อย่างที่ปฏิบัติต่อคำให้การของพยานทั่วไป อันที่จริงไม่เพียงคำให้การของพระอนุชา/พระมหากษัตริย์องค์ใหม่ และพระราชชนนีเท่านั้นที่จะปฏิบัติแบบเดียวกับคำให้การของพยานทั่วไปไม่ได้ แม้แต่คำให้การเกี่ยวกับในหลวงองค์ใหม่และพระราชชนนีก็ไม่สามารถได้รับการปฏิบัติแบบเดียวกับคำให้การเกี่ยวกับคนอื่นๆ ได้

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อพระอนุชา/ในหลวงองค์ปัจจุบันทรงให้การต่อศาลในปี 2493 ว่า ในช่วงที่เกิดการสวรรคต พระองค์ทรงกำลัง "เดินเข้าๆ ออกๆ อยู่ที่สองห้องนี้" คือห้องบรรทมของพระองค์เองและห้องเครื่องเล่น "ระหว่างที่ฉันเดินไปๆ มาๆ อยู่ในห้องนอนและห้องเครื่องเล่นนั้น จะมีใครอยู่ในสองห้องนั้นบ้างไหม ไม่ได้สังเกต" และทรงไม่ได้ยินเสียงปืน ได้ยินแต่ "เสียงคนร้อง" จึงทรง "ออกจากห้องเครื่องเล่นไปยังเฉลียงด้านหน้าโดยผ่านไปทางห้องบันได" แต่ในคำให้การของพระพี่เลี้ยงเนื่อง จิตตดุลย์ กล่าวถึงช่วงเวลาเดียวกันว่าเธอกำลังอยู่ใน "ห้องในหลวงองค์ปัจจุบันโดยเข้าไปจัดฟิล์มหนัง เมื่อเข้าไปในห้อง ข้าพเจ้าไม่พบใครแม้แต่ในหลวงองค์ปัจจุบัน ซึ่งพระองค์จะเสด็จไปประทับอยู่ที่ไหนในขณะนั้นก็หาทราบไม่" และต่อมาเธอ "ได้ยินเสียงดังมาก เป็นเสียงปืน" เธอ "จึงรีบออกมาทางระเบียงด้านหลัง ผ่านห้องเครื่องเล่นของในหลวงองค์ปัจจุบัน ห้องบันได" โดยที่เธอไม่ได้พบเห็นในหลวงองค์ปัจจุบัน... เราย่อมไม่ตั้งคำถามเกี่ยวกับคำให้การของพระอนุชา/ในหลวงองค์ปัจจุบัน เป็นต้น[18]

แต่ถ้าไม่นับคำให้การของพระอนุชาเองแล้ว พยานหลักฐานที่ปฏิเสธความเป็นไปได้ที่ 3 ได้จริงๆ ก็มีเพียงคำให้การของชิตและบุศย์เท่านั้น ดังที่สรรใจและวิมลพรรณเขียนว่า "พยานสำคัญคือตัวนายชิตและนายบุศย์เอง" แต่ความจริงถ้าพูดในแง่ความสมเหตุสมผลแล้ว ฝ่ายนิยมเจ้าอย่างสรรใจและวิมลพรรณไม่สามารถอ้างคำให้การของชิตและบุศย์ในกรณีนี้ได้ พร้อมๆ กับที่เสนอว่ากรณีสวรรคตเกิดจากการลอบปลงพระชนม์โดยคนภายนอก เพราะการเสนอเช่นนั้นหมายความว่าพวกเขากำลังบอกว่าชิตและบุศย์เชื่อถือไม่ได้ ปล่อยให้ฆาตกรลอบเข้ามาปลงพระชนม์แล้วโกหกว่าเปล่า

ในเมื่อพวกนิยมเจ้าอย่างสรรใจและวิมลพรรณกำลังปฏิเสธคำให้การของชิตและบุศย์ในเรื่องไม่เคยให้คนนอกเข้ามาปลงพระชนม์ พวกเขาก็จะอ้างคำให้การของชิตและบุศย์มาสนับสนุนเรื่องพระอนุชาไม่ได้เช่นกัน

ถ้าไม่ยอมเชื่อชิตและบุศย์ในเรื่องแรก จะมาอ้างว่าควรเชื่อชิตและบุศย์ในเรื่องหลังได้อย่างไร?

สรุปแล้ว ถ้าความเป็นไปได้เรื่อง "ถูกผู้อื่นยิง โดยไม่ตั้งใจ" จะได้ถูกตัดออกไปจากการพิจารณาโดยสิ้นเชิงตั้งแต่แรก ก็ไม่ใช่เพราะมีพยานหลักฐานที่หักล้างไม่ได้เลย มายืนยันว่าเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ แต่เพราะสถานะของพระมหากษัตริย์ที่อยู่เหนือกฎหมาย คือไม่สามารถพิจารณาในลักษณะเดียวกับคนธรรมดาได้ (กรณีคำให้การของชิตและบุศย์เอง เป็นข้อพิสูจน์ที่ดีที่สุด : ถ้าบอกว่าลอบปลงพระชนม์เป็นไปได้ ก็แสดงว่าถือกันว่า

---

[18] เกี่ยวกับความไม่แน่นอนของตำแหน่งที่อยู่ของพระอนุชา/ในหลวงองค์ปัจจุบัน ขณะเกิดการสวรรคต ดูการแสดงให้เห็นความไม่ลงรอยกันระหว่างคำให้การของบุคคลต่างๆ ในเรื่องนี้โดย สุพจน์ ด่านตระกูล, *ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคต* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, 2517), หน้า 127-132 และ 148-154

คำให้การของชิตและบุศย์ในเรื่องไม่มีคนนอกเข้าไปในห้องบรรทมหักล้างได้ แต่เหตุใดคำให้การของคนทั้งสองเรื่องพระอนุชาเสด็จกลับไปจากห้องบรรทมก่อนเกิดเสียงปืน จึงถูกถือว่า หักล้างไม่ได้)

การอภิปรายสาธารณะทั้งหมดเกี่ยวกับกรณีสวรรคตตั้งแต่วันแรก รวมถึงการชันสูตรพระบรมศพของคณะแพทย์ และการพิจารณาของคณะกรรมการที่รัฐบาลปรีดีตั้งขึ้นที่เรียกว่า "ศาลกลางเมือง" ไม่ต้องพูดถึงการอภิปรายทางหน้าหนังสือพิมพ์ ล้วนอยู่ภายใต้กรอบที่ว่า สาเหตุของการสวรรคตมีเพียง 3 ทาง คือ ยิงพระองค์เองโดยไม่ตั้งใจ, ยิงพระองค์เองโดยตั้งใจ และ ถูกผู้อื่นยิงโดยตั้งใจ โดยมีการ "ขึ้นป้าย" ความเป็นไปได้ 3 ทางนี้อย่างตายตัวว่า "อุบัติเหตุ", "ปลงพระชนม์เอง" และ "ถูกปลงพระชนม์"[19]

ทำไมแพทย์และใครต่อใครที่สอบสวนกรณีนี้ จึงบอกว่า "ลอบปลงพระชนม์" หรือ ปรีดีแพ้สงครามพีอาร์อย่างไร

ภายใต้ "กรอบ" หรือ (ถ้าจะใช้ภาษายอดนิยมปัจจุบัน) "วาทกรรม 3 สาเหตุ" นี้ ไม่เป็นเรื่องแปลกที่ความเห็นต่างๆ จะมาลงเอยที่ "ลอบปลงพระชนม์" อันที่จริงเป็นเรื่องสมเหตุสมผลอย่างยิ่งที่ต้องลงเอยที่ "ลอบปลงพระชนม์" ด้วยซ้ำ เพราะดังที่ผมอภิปรายให้เห็นข้างต้น "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" ปฏิเสธความเป็นไปได้ของการยิงพระองค์เอง (ไม่ว่าตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ) เกือบจะโดยเด็ดขาด แต่ส่อแสดงว่าเป็นการถูกผู้อื่นยิง แต่ในเมื่อการถูกผู้อื่นยิงโดยไม่ตั้งใจถูกตัดออกไปเสีย ก็เหลือเพียงการถูกผู้อื่นยิงโดยตั้งใจเท่านั้น สำหรับอธิบาย "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" นั้นอย่างลงตัว

พูดอีกอย่างคือ ที่การสอบสวนต่างๆ ลงเอยว่า "ลอบปลงพระชนม์" ก็ไม่ใช่อะไรอื่น นอกจากบอกเพียงว่า "ถูกผู้อื่นยิง" (ไม่ใช่ยิงพระองค์เอง) เท่านั้น

นี่คือความหมายที่แท้จริงของข้อสรุป "ลอบปลงพระชนม์" จากการวินิจฉัยกรณีสวรรคต 2 ครั้งที่รู้จักกันดี คือการชันสูตรพระบรมศพของคณะแพทย์ชาวไทยและต่างประเทศ และการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนที่รัฐบาลตั้งขึ้น ที่เรียกกันว่า "ศาลกลางเมือง"

ในกรณีคณะแพทย์ ในช่วงปลายเดือนมิถุนายน 2489 (คือไม่กี่วันหลังสวรรคต) มีการประชุมชันสูตรพระบรมศพโดยคณะแพทย์ 20 คน เป็นแพทย์ไทย 16 คน แพทย์ต่างชาติ 4 คน (อเมริกัน 1 คน, แพทย์จากกองทัพบริติชและบริติชอินเดีย 3 คน) และมี พ.ต.ท. เอ็จ ณ ป้อมเพ็ชร ในฐานะตัวแทนกรมตำรวจเข้าร่วมด้วย หลังการชันสูตร แพทย์ทุกคนได้แสดงความเห็นว่าอะไรคือสาเหตุการสวรรคต แต่แพทย์อังกฤษและอินเดียทั้ง 3 คนขอถอนความเห็นที่แสดงไปแล้วออกจากบันทึกทางการ

สิ่งที่ต้องสังเกตเป็นอันดับแรกคือ สาเหตุการสวรรคตที่แพทย์ใช้เป็นกรอบในการลงความเห็น มีเพียง "3 สาเหตุ" เท่านั้น คือ "อุบัติเหตุ", "ปลงพระชนม์พระองค์เอง" และ "ถูกปลงพระชนม์" โดยที่ "อุบัติเหตุ" หมายถึง "ยิงพระองค์เองโดยไม่ตั้งใจ" ประการต่อมา สิ่งที่แพทย์วินิจฉัยและใช้เป็นข้อมูลการตัดสินใจลงความเห็น ที่สำคัญ

[19] ขอเตือนความจำว่า แม้ในกรณีนักวิชาการอย่างกอบเกื้อ ดังที่ผมได้อ้างไว้ใน**ตอนที่ 1** ก็ยังเขียนว่ากรณีสวรรคตมี 3 สาเหตุนี้ นับเป็นตัวอย่างอันน่าเศร้าของการพูด "ตามกระแส" อย่างไม่คิดของคนระดับนักวิชาการที่อ้างว่าศึกษาเรื่องสถาบันกษัตริย์ : "Since the King's death, there have been three main hypotheses as to its cause: the first is regicide, i.e. King Ananda Mahidol was murdered by unknown person(s), most probably Pridi's supporters, either with or without his actual knowledge; the second is suicide....; and the third is accident, i.e. as explained in the early official version."

ได้แก่ ลักษณะและตำแหน่งของบาดแผล, วิถีกระสุน และลักษณะพระบรมศพ นั่นคือสิ่งที่ผมเรียกรวมๆ ในตอนต้นว่า "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" นั่นเอง ในจำนวนผู้ออกความเห็นทั้งหมด 18 คน (แพทย์ไทย 16 คน, แพทย์อเมริกัน และ พ.ต.ท.เอ็จ) เสียงข้างมากแบบเด็ดขาด 12 คน ยืนยันว่าเป็นการ "ถูกปลงพระชนม์" อีก 4 คนเห็นว่า "ปลงพระชนม์เองหรือถูกปลงพระชนม์ ทั้งสองประการเท่าๆ กัน" มีเพียง 2 คนเท่านั้นเห็นว่าเป็น "อุบัติเหตุ" (นพ.ม.ล.เต่อกับนพ.ฝน ดังที่กล่าวในตอนต้น) อันที่จริง ใน 16 คนแรกที่เพิ่งกล่าวถึง 8 คนบอกตัด "อุบัติเหตุ" ออกไปเลยว่าเป็นไปไม่ได้ (หนึ่งในนั้น นพ. ชุบ โชติกเสถียร ตัดการยิงพระองค์เองออกหมดคือ ตัด "ปลงพระชนม์เอง" ด้วย) ที่เหลือเกือบทุกคนก็ใส่ "อุบัติเหตุ" ไว้หลังสุด (คือเรียงลำดับความเป็นไปได้ว่า "ถูกปลงพระชนม์, ปลงพระชนม์เอง หรือ อุบัติเหตุ")[20]

ถึงจุดนี้เราควรเข้าใจได้แล้วว่า เหตุใดคณะแพทย์ซึ่งชันสูตรพระศพจึงสนับสนุนทฤษฎี "ลอบปลงพระชนม์" อย่างมากมายเช่นนั้น ก็เพราะ "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" บอกว่า "ถูกผู้อื่นยิง" แต่ในเมื่อ "3 สาเหตุ" ที่เป็นทางเลือกนั้นมีทางเลือกเดียวสำหรับการ "ถูกผู้อื่นยิง" คือ "ถูกลอบปลงพระชนม์" แพทย์ส่วนใหญ่จึงลงความเห็นว่าเป็นสาเหตุนี้ ข้อสรุปที่ออกมาว่า "ลอบปลงพระชนม์" จึงไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าการบอกว่านี่เป็นการ "ถูกผู้อื่นยิง" เท่านั้น แต่นั่นเป็นสิ่งที่สาธารณชนในขณะนั้นไม่สามารถมองเห็นได้และเข้าใจว่าหมายถึงมีคนภายนอกลอบเข้ามายิงในหลวงอานันท์เท่านั้น

กรณี "คณะกรรมการสอบสวนพฤติการณ์การเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล" หรือที่รู้จักกันในนาม "ศาลกลางเมือง" ก็เช่นเดียวกัน การสอบสวนอยู่ภายใต้กรอบ "3 สาเหตุ" ที่ถูกติดป้ายว่า "อุบัติเหตุ", "ปลงพระชนม์เอง" และ "ถูกลอบปลงพระชนม์" ซึ่งแน่นอนไม่ใช่เรื่องแปลกที่คณะกรรมการจะตัด "อุบัติเหตุ" ออกอย่างสิ้นเชิง: "สำหรับกรณีอุบัติเหตุ คณะกรรมการมองไม่เห็นทางว่าจะเป็นไปได้เลย"

> ส่วนอีกสองกรณีคือ ถูกลอบปลงพระชนม์และปลงพระชนม์เองนั้น การถูกลอบปลงพระชนม์ไม่มีพยานหลักฐานและเหตุผลที่แน่นอนแสดงว่าจะเป็นไปได้ แต่ก็ไม่สามารถที่จะตัดออกเสีย

---

[20] ผมสรุปจากรายงานของคณะแพทย์ตามที่ปรากฏอย่างเป็นทางการใน "แถลงการณ์กรมตำรวจเรื่องรายงานของแพทย์เกี่ยวกับพระบรมศพสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล" ตีพิมพ์ใน สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 44-49 และ *บันทึกการสอบสวนกรณีสวรรคตรัชกาลที่ 8*, หน้า 57-65

นพ. สุด แสงวิเชียร หนึ่งในคณะแพทย์ชันสูตรพระบรมศพ (บิดาของสรรใจ แสงวิเชียร) ได้ตีพิมพ์บันทึกส่วนตัวที่เขาทำขึ้นเองเกี่ยวกับประสบการณ์การเข้าร่วมงานกับคณะแพทย์ในครั้งนั้น *เมื่อข้าพเจ้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคต* (กรุงเทพฯ: บี.พี.พี.เอส, 2529) ส่วนที่เล่าการลงความเห็นสาเหตุการสวรรคตของแพทย์แต่ละคนอยู่ที่หน้า 20-29 มีความเห็นแพทย์บางคนที่ นพ.สุดบันทึกไว้ต่างจากบันทึกทางการ แต่ก็ไม่มีผลต่อภาพรวม (เช่น นพ.นิตย์ ตามบันทึกทางการกล่าวว่า "เป็นการถูกปลงพระชนม์ ปลงพระชนม์เอง ซึ่งอาจเป็นได้เท่ากันทั้งสองประการ" แต่ นพ.สุดบันทึกไว้ว่า "ให้ตามลำดับ ปลงพระชนม์เอง ถูกปลงพระชนม์" โดยส่วนตัวผมคิดว่าบันทึกทางการน่าจะถูกต้องกว่า เพราะมีการอ่านทวนให้แพทย์แต่ละคนฟังก่อนลงชื่อรับรอง) ตามการเปิดเผยของ นพ.สุด แพทย์บริติช 3 คนที่ขอถอนความเห็นไป คนหนึ่งเห็นว่า "อุบัติเหตุหรือถูกลอบปลงพระชนม์" อีก 2 คนเห็นว่า "ถูกลอบปลงพระชนม์ ปลงพระชนม์เอง อุบัติเหตุ" ตามลำดับ ตัว นพ.สุดเองเปลี่ยนใจไม่นานหลังจากนั้น จากที่ลงความเห็นว่า "ปลงพระชนม์เองหรือถูกปลงพระชนม์ทั้งสองประการเท่าๆ กัน" กลายเป็น "ถูกลอบปลงพระชนม์มีน้ำหนักมากยิ่งกว่าปลงพระชนม์เอง"

ได้โดยสิ้นเชิง เพราะว่ายังมีท่าทางของพระ-บรมศพค้านอยู่ ส่วนในกรณีปลงพระชนม์เอง นั้น ลักษณะบาดแผลแสดงว่าเป็นไปได้ แต่ไม่ปรากฏเหตุผลหรือหลักฐานอย่างใดว่าเป็นเช่นนั้นโดยแน่ชัด คณะกรรมการจึงไม่สามารถที่จะชี้ขาดลงไปได้ว่าเป็นกรณีหนึ่งกรณีใด ในสองกรณีนี้[21]

ไม่เป็นการยากที่จะอธิบายข้อความที่เขียนอย่างระมัดระวังนี้ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นการให้เหตุผลอย่างกำกวม ก่อนอื่น ผมเห็นว่าไม่มีปัญหาว่า คณะกรรมการให้น้ำหนักการ "ถูกลอบปลงพระชนม์" มากกว่า

กรณี "ปลงพระชนม์เอง" (คือยิงตัวเองโดยตั้งใจ) ที่คณะกรรมการกล่าวว่า "ลักษณะบาดแผลแสดงว่าเป็นไปได้" นั้น น่าจะหมายถึงสภาพที่การยิงเกิดในระยะใกล้มาก ๆ อาจถึงขั้นปากกระบอกปืนกดอยู่ที่ผิวหน้าผาก คล้ายกับการฆ่าตัวตายทั่วไป ไม่ใช่อุบัติเหตุ (ไม่มีใครกดปืนเข้ากับหน้าผากตัวเอง แล้วลั่นขึ้นโดยไม่ตั้งใจ)

ส่วนกรณี "ถูกลอบปลงพระชนม์" ที่คณะกรรมการเขียนให้เหตุผลเชิงปฏิเสธไว้ก่อน ("ไม่มีพยานหลักฐานและเหตุผล...") นั้น ไม่อาจปิดบังข้อสรุปที่ว่า กรณีนี้เป็นไปได้อย่างมาก "เพราะ...มีท่าทางของพระบรมศพ" เป็นสิ่งบ่งชี้อยู่ พูดตามสำนวนที่ผมใช้มาแต่ต้นคือ คณะกรรมการกำลังอ้าง "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" มาสนับ-สนุนเรื่อง "ถูกลอบปลงพระชนม์" นั่นเอง แต่ดังที่ผมอภิปรายแล้วว่า "ท่าทางของพระบรมศพ" ดังกล่าว สามารถบอกได้แต่เพียงว่า นี่เป็นการ "ถูกผู้อื่นยิง" เท่านั้น การที่คณะกรรมการอ้าง "ท่าทางของพระบรมศพ" มาสนับสนุนทฤษฎี "ถูกลอบปลงพระชนม์" ก็เพียงเพราะว่า นี่เป็นสาเหตุเดียวใน "3 สาเหตุ" ที่บอกการ "ถูกผู้อื่นยิง" ประโยคสำคัญของคณะกรรมการที่ว่า

> การถูกลอบปลงพระชนม์ ไม่มีพยานหลักฐานและเหตุผลที่แน่นอนแสดงว่าจะเป็นไปได้ แต่ก็ไม่สามารถที่จะตัดออกเสียได้โดยสิ้นเชิง เพราะว่ายังมีท่าทางของพระบรมศพค้านอยู่

จึงสามารถเขียนใหม่ ให้แสดงเหตุผลหรือความเป็นมาแท้จริงของข้อสรุปนี้ได้ ดังนี้

> ไม่มีพยานหลักฐานว่ามีคนลอบเข้ามาปลงพระชนม์ได้ แต่ลักษณะทางกายภาพของการยิง คือ ท่าทางของพระบรมศพ บ่งบอกว่า เป็นการถูกผู้อื่นยิง

ด้วยลักษณะเดียวกัน (แต่เป็นการกระทำแบบมีเป้าหมายการเมืองมากกว่า) การที่งานแบบฉบับเรื่องกรณีสวรรคตของพวกนิยมเจ้าของสรรใจและวิมลพรรณสรุปว่า

> **หลักฐาน**ต่าง ๆ เท่าที่เหลืออยู่นี้ ปรากฏว่าค้านกับสมมติฐานที่ว่าสวรรคตจากอุปัทวเหตุและปลงพระชนม์เอง แต่**สนับสนุนสมมติฐานว่าสวรรคตเพราะถูกลอบปลงพระชนม์**[22]

ก็เป็นการกล่าวที่ถูกต้องหรือวางอยู่บนความจริงบางส่วน แต่ขณะเดียวกันก็ปิดบังความจริงบางส่วนไว้ (ดังนั้นจึงบิดเบือน) นั่นคือ

---

[21] ตัวบทผลการสอบสวนของคณะกรรมการฯ อาจดูได้จาก สุพจน์ ด่านตระกูล, *ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคต*, หน้า 72-81 หรือดูเฉพาะข้อสรุปสั้น ๆ จาก สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 114

[22] สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 153; เน้นคำตามต้นฉบับ

ประโยคแรกกล่าวถูกต้องว่า "หลักฐานต่างๆ เท่าที่เหลืออยู่นี้ ปรากฏว่าค้านกับสมมติฐานที่ว่าสวรรคตจากอุปัทวเหตุและปลงพระชนม์เอง" แต่ประโยคหลัง สิ่งที่ "หลักฐานต่างๆ เท่าที่เหลืออยู่...สนับสนุน" ไม่ใช่ "สมมติฐานว่าสวรรคตเพราะถูกลอบปลงพระชนม์" แต่คือ สวรรคตเพราะถูกผู้อื่นยิง เท่านั้น[23]

การรณรงค์ของพวกนิยมเจ้าทั้งหมดตั้งแต่ปี 2489 มาถึงปัจจุบัน เริ่มจากความจริงแบบนี้ อาศัยประโยชน์จากความจริงแบบนี้ กล่าวคือ ยิ่งพิจารณาเท่าไร ก็ยิ่งแสดงว่าถูกผู้อื่นยิง แต่ในเมื่อการถูกผู้อื่นยิงโดยไม่ตั้งใจ ไม่อาจพูดถึงได้ ก็เหลือ

---

[23] แน่นอน สรรใจและวิมลพรรณได้อ้าง "หลักฐาน" อื่น นอกเหนือจากส่วนที่เกี่ยวข้องกับ "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" ด้วย ซึ่งจะนำไปสู่ข้อสรุปอย่างเจาะจงว่า "ถูกผู้อื่นยิงโดยตั้งใจ" (ลอบปลงพระชนม์) มากกว่า "ถูกผู้อื่นยิง" เท่านั้น คือ อ้างทฤษฎีที่ว่าปืนของกลางซึ่งเป็นปืนของในหลวงอานันท์ที่พบข้างพระบรมศพไม่ใช่ปืนที่ใช้ยิงจริงๆ, ปลอกกระสุนที่นายชิตเก็บได้ก็ไม่ใช่ปลอกของกระสุนที่ปลงพระชนม์ และแม้แต่หัวกระสุนที่ฝังอยู่ในฟูกใต้พระบรมศพ ก็ไม่ใช่หัวกระสุนที่ผ่านพระเศียรจริง แสดงว่า ต้องมีคนร้ายวางแผนสร้างฉากให้ดูเหมือนว่าในหลวงอานันท์ฆ่าตัวตาย โดยคนร้ายใช้ปืนที่เอามาเองยิงในหลวงอานันท์ แต่หยิบเอาปืนของในหลวงอานันท์ขึ้นมาวางไว้ และเตรียมทั้งปลอกกระสุนและหัวกระสุนเก่าที่เคยยิงจากปืนของในหลวงอานันท์กระบอกนั้นมาเปลี่ยนแทนปลอกและหัวกระสุนสังหารจริง (*กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 126-130 ; "หลักฐาน" เรื่องปืน-ปลอกกระสุน-หัวกระสุน ถูกนำมาเปลี่ยนนี้ อัยการและศาลใช้ในการฟ้องและตัดสินเอาโทษจำเลยคดีสวรรคต)

แต่ทฤษฎีเรื่องปืนของในหลวงอานันท์ที่พบข้างพระบรมศพไม่ใช่ปืนที่ใช้ยิง ด้วยการอ้างการทดลองทางเคมีว่าปืนนั้นใช้ยิงครั้งสุดท้ายหลายวันก่อนการสวรรคต รวมทั้งเรื่องหัวกระสุนที่ขุดเอามาจากฟูก บู้บี้ไม่พอ จึงต้องไม่ใช่หัวกระสุนที่ผ่านพระเศียรนี้ ไม่ใช่ทฤษฎีที่หนักแน่นปฏิเสธไม่ได้แต่อย่างใด ผมคิดว่าในส่วนที่เป็นปัญหาทางเทคนิคเคมี-ฟิสิกส์ (ปฏิกิริยาไนไตรต์, สนิม, ระดับความบู้บี้ ฯลฯ) ใครที่รู้จักใช้เหตุใช้ผลเพียงเล็กน้อย และไม่หมกมุ่นกับความเชื่อว่าการสวรรคตเป็นส่วนหนึ่งของแผนการสร้างระบอบสาธารณรัฐ (ดูตัวอย่าง สรรใจ แสงวิเชียร และวิมลพรรณ ปีตธวัชชัย, *กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489*, หน้า 189) ควรต้องยอมรับการอภิปรายของหลวงปริพนธ์พจนพิสุทธิ์ ใน "ความเห็นแย้ง" คำพิพากษาศาลอุทธรณ์คดีสวรรคต ที่โต้แย้งให้เห็นอย่างเฉียบขาดว่า ผลการทดลองทางเคมีไม่สามารถนำมาอ้างว่าปืนของในหลวงไม่ใช่ปืนที่ใช้ยิงในวันสวรรคต (ดูตัวบท "ความเห็นแย้ง" ที่รู้จักกันดีได้ใน สุพจน์ ด่านตระกูล, *ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีสวรรคต [ฉบับสมบูรณ์]*, โดยเฉพาะที่หน้า 366-376, 381-383) ในส่วนที่ไม่ใช่ปัญหาทางเทคนิคโดยตรง ทฤษฎีเรื่องสับเปลี่ยนปืนปลอกกระสุนหัวกระสุนของพวกนิยมเจ้าจะเป็นจริงได้ หมายความว่า "คนร้าย" จะต้องมีทั้งเวลา โอกาส และความบ้าบิ่นที่จะหาปลอกกระสุนจริงพบและเก็บไป และขุดเอาหัวกระสุนจริงที่ฝังลึก 3 นิ้วในฟูก แล้วยัดหัวกระสุนเก่าเข้าไปแทน ต่อให้มีนายชิตหรือบุศย์ร่วมมือด้วย ก็ไม่ใช่ทำได้ง่ายๆ ซึ่งชวนให้ถามว่า ถ้าจะต้องทำอะไรยุ่งยากถึงขนาดนั้น เพื่อสร้างฉากว่าเป็นการฆ่าตัวตาย ทำไมไม่ใช้ปืนของในหลวงอานันท์ที่หยิบมาวางหลอกนั้น ยิงเสียเลย จะได้เหมือนการฆ่าตัวตายจริงๆ และไม่ต้องยุ่งยากเรื่องเปลี่ยนปลอกกระสุนและหัวกระสุนด้วย? ในเมื่อได้รับความร่วมมือจากชิตและบุศย์ จะไปยากอะไรถ้าจะใช้ปืนในหลวงอานันท์ยิง? (ดูเพิ่มเติม การโต้แย้ง "ทฤษฎี" เปลี่ยนปืนปลอกกระสุนหัวกระสุน ใน Rayne Kruger, *The Devil's Discus*, pp. 202-204 ครูเกอร์ตั้งคำถามว่า คนร้ายจะวางแผนล่วงหน้าได้อย่างไรว่า จะหาปลอกกระสุนจริงที่กระเด็นไปได้ทันที หรือหัวกระสุนจริงต้องทะลุพระเศียร ไปรอให้เปลี่ยนข้างนอก หากยิงแล้วหัวกระสุนจริงเกิดฝังในพระเศียรล่ะ?)

สรุปแล้ว ทฤษฎีเรื่องสับเปลี่ยนปืนปลอกกระสุนหัวกระสุน ที่สรรใจและวิมลพรรณอ้างเพื่อเสนอว่าการสวรรคตต้องเกิดจากคนอื่นยิงโดยตั้งใจ คือ ลอบปลงพระชนม์ เท่านั้น เป็นทฤษฎีที่ฟังไม่ขึ้น "หลักฐาน" ที่พวกเขาพอจะอ้างอย่างมีน้ำหนักได้จริงๆ ก็คือหลักฐานที่แสดงให้เห็นการถูกผู้อื่นยิงเท่านั้น โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ โดยเฉพาะเรื่องตำแหน่งบาดแผล วิถีกระสุน คาดาเวอริค สปัสซั่ม

ใครที่อ่านหนังสือของสรรใจและวิมลพรรณอย่างใช้ความคิด ไม่หลงติดอยู่กับการอ้างเชิงอรรถเต็มไปหมดแบบหลอกตา ก็ควรจะเห็นได้ว่า พวกเขาให้ภาพที่ขัดกันเองอย่างเหลือเชื่อเพียงใด (แต่ดูความเห็นของกอบเกื้อที่ผมอ้างใน**ตอนที่ 1**

เพียงการถูกผู้อื่นยิงโดยตั้งใจ คือ "ลอบปลงพระชนม์" เท่านั้น

ในทางกลับกัน รัฐบาลปรีดีซึ่งชูประเด็น "อุบัติเหตุ" ก็ยิ่งดูเหมือนว่ากำลังปิดบังความจริงมากขึ้นเท่านั้น เพราะ "อุบัติเหตุ" ในความหมายที่ทรงยิงพระองค์เองโดยไม่ตั้งใจ (ความเป็นไปได้ที่ 1) นั้น เมื่อพิจารณาจาก "ลักษณะทางกายภาพของการยิง" แล้ว เป็นสิ่งที่เป็นไปได้น้อยที่สุด กล่าวได้ว่า ไม่อาจเป็นไปได้เลย

แต่ทำไมรัฐบาลปรีดีจึงยืนกรานเรื่อง "อุบัติเหตุ" ใน "วาทกรรม 3 สาเหตุ"? ผมคิดว่าตอนแรกคงไม่ได้คิดอะไรมาก เพราะ ก่อนอื่นไม่มีใครคิดว่ามหาดเล็กที่เป็นข้าทาสในวังมาหลายชั่วคนจะให้คนภายนอกเข้ามายิงได้ <u>และในเมื่อมหาดเล็กนั้นเองบอกว่า ไม่มีใครเข้าไปในห้องบรรทมขณะปืนลั่น</u> ก็เหลือเพียงการยิงพระองค์เองอีก 2 ทางเท่านั้น ครั้นจะบอกว่า "ฆ่าตัวตาย" (ยิงเองแบบตั้งใจ) ก็จะเสียพระเกียรติ จึงลงเอยที่ "อุบัติเหตุ" หรือยิงเองแบบไม่ตั้งใจ แต่พอลงเอยแบบนี้แล้ว เมื่อเริ่มมีการพูดกันในรายละเอียดมากขึ้นๆ เท่าไร ก็กลับกลายเป็นทางเลือกที่แย่ที่สุด เพราะเป็นไปไม่ได้เลย ผมควรเล่าด้วยว่า เมื่อข้อสรุปของศาลกลางเมืองออกมาในทาง "ลอบปลงพระชนม์" รัฐบาลหลวงธำรงฯ ที่รับช่วงต่อจากปรีดี ได้มีการพิจารณาจะจับชิตกับบุศย์เหมือนกัน (<u>อย่างน้อยแบบพอเป็นพิธี เพราะจริงๆ แล้วไม่เชื่อ</u>) เพราะถ้าเป็นการ "ลอบปลงพระชนม์" ก็ต้องหมายความว่า 2 คนนั้นยอมให้คนอื่นเข้ามายิง ไม่มีใครในรัฐบาลขณะนั้นจะกล้าคิดถึงความเป็นไปได้เรื่อง "ถูกผู้อื่นยิงโดยไม่ตั้งใจ"

ยิ่งหลักฐานแสดงว่าเป็นการ "ลอบปลงพระชนม์" เท่าใด ก็เพียงแต่ยืนยันว่ากรณีนี้เป็นการยิงโดยผู้อื่นเท่านั้น และหลักฐานออกมาในด้านนี้จริงๆ

แต่ประเด็นยังอยู่ที่ว่า การยิงโดยผู้อื่นสามารถเป็นโดยตั้งใจก็ได้ โดยไม่ตั้งใจ หรือ "อุบัติเหตุโดยผู้อื่น" ก็ได้ ตัวหลักฐานทั้งหลายที่ (ยกเว้นคำให้การของพระอนุชาและของชิตและบุศย์) ไม่สามารถบอกได้เลยว่า ต้องเป็นการถูกผู้อื่นยิงโดยตั้งใจ หรือ ลอบปลงพระชนม์เท่านั้น

พูดง่ายๆ คือ มีผู้อื่นยิงในหลวงอานันท์ อาจจะโดยตั้งใจ หรือโดยไม่ตั้งใจก็ได้

ในหลวงอานันท์ถูกผู้อื่นยิง ไม่ได้ยิงพระองค์เอง

ปัญหาคือ ใครยิงในหลวงอานันท์?

โปรดติดตาม **ตอนที่ 3 : ใครยิงในหลวงอานันท์?** ◾

ที่เห็นว่าหนังสือสรรใจและวิมลพรรณมีลักษณะ balanced view หรือดู *ประวัติศาสตร์ที่เพิ่งสร้าง* [กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ 6 ตุลารำลึก, 2544], หน้า 98-99 ที่ผมชี้ให้เห็นว่า เมื่อหนังสือนี้ออกใหม่ๆ ในปี 2517 มีนักวิชาการรุ่นใหม่ 2 คนเห็นว่า "ทำได้น่าเชื่อถือกว่า [หนังสือของสุพจน์ ด่านตระกูล] ด้วยการเสนอหลักฐานตามแนววิชาการ") ด้านหนึ่ง พวกเขาอ้างว่าคนร้ายได้ "วางแผนแยบยลมาก" (ลงแรงทำอะไรยุ่งยากซับซ้อนเพื่อสร้างฉากฆ่าตัวตาย) "คงจะวางแผนไว้อย่างรอบคอบ" แต่อีกด้านหนึ่ง คนร้ายที่ว่า กลับทำความผิดพลาดแบบง่ายๆ คือ "ไม่ได้เฉลียวใจว่า...ทรงถนัดขวา" และ "ไม่ได้นึกว่าการยิงจากหัวพระแท่นนั้นวิถีกระสุนย่อมเฉียงลงล่าง ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ในคนที่ยิงตัวตาย" โธ่! ไหนๆ วางแผนและเตรียมการยุ่งยากซับซ้อนขนาดนั้น ทำไมแค่การยิงให้เหมือนการฆ่าตัวตายกว่านั้น ก็คิดไม่ออก? เรื่องถนัดขวา ต่อให้ "ไม่ได้เฉลียวใจ" (ซึ่งเกือบเป็นไปไม่ได้สำหรับคนร้ายที่คิดจะสร้างฉากเรื่องใหญ่โตระดับให้กษัตริย์ฆ่าตัวตาย) แต่ทำไมไม่ยิงให้เหมือนการฆ่าตัวตายกว่านั้น เช่นยิงใส่กลางหน้าผากหรือขมับ (ต่อให้เป็นขมับซ้าย ก็ยังเหมือนกว่า) หรือหน้าอกตรงหัวใจ? (ขอให้สังเกตว่า ตัวอย่าง "ความผิดพลาดของคนร้าย" ที่สรรใจและวิมลพรรณกล่าวนี้ – ไม่เฉลียวใจเรื่องถนัดขวาและเรื่องวิถีกระสุน – แท้จริง เพียงยืนยันว่าการสวรรคตไม่ใช่เกิดจากยิงตัวเอง แต่เกิดจาก "ถูกผู้อื่นยิง" เท่านั้น ไม่ได้ยืนยันว่าต้องเป็นการ "ถูกผู้อื่นยิงโดยตั้งใจ" หรือลอบปลงพระชนม์ นั่นคือ <u>การถูกผู้อื่นยิงโดยไม่ตั้งใจ หรือ "อุบัติเหตุโดยผู้อื่น" ก็สามารถปรากฏบาดแผลออกมาเหมือนกัน คือ "ยิงจากหัวพระแท่น [ด้านซ้าย]...วิถีกระสุน...เฉียงลงล่าง"</u>)